

Toimetuleku õppe AINEKAVAD

Muudetud direktori käskkirjaga nr 1-3/5 12.09.2016; 1-3/12 31.08.2020; 1-3/5 05.05.2022

Eesti keele **õppe- ja kasvatuse eesmärk** toimetulekuõppes on luua õpilasele tingimused

- õpilase sotsiaalsete oskuste ja tajude arendamiseks;
- tunnetustegevuse, suhtlemise ja tegevuste kavandamiseks ning oma ja teiste tegevuste reguleerimiseks;
- isiksuse kujunemiseks ja rahvuskultuuri omandamiseks;
- õpitu seostamiseks praktiliste tegevustega kõikides tundides ja klassivälistes tegevustes.

Kõnearenduses arvestatakse õpilase vaimse/psüühilise arengu taset ja kõnesoovi, võimalikku nägemis- ja kuulmisanalüsaatorite kahjustust, artikulatsiooniparaadi liikuvust. Vajaduse korral võetakse kasutusele verbaalset kõnet toetavad/asendavad kommunikatsioonivahendid (lihtsustatud viiped, piktogrammide).

ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

I arengutase

1.-2. klassis selgitatakse välja õpilase kõne mõistmise ja verbaalse/mitteverbaalse eneseväljenduse oskused, lõimitakse kõne mitteverbaalse suhtlemisega, kujundatakse oskust kuulata, jälgida, matkida ja koos tegutseda. Õpilasi õpetatakse lühikorraldusi kuulama ja reageerima situatsioonist lähtuvalt koos osutamise ja/või ettenäitamisega esitatud korraldustele. Õpilasi suunatakse reguleerima oma kõnet ja hääli grupis koostöötamise eesmärgil. Oluline on kontakti astumine, kontaktis osalemine ja kontakti kestuse pikendamine. Kõne arendamine toimub peamiselt praktilise tegevuse ja suunatud esemelise mängu kaudu, kusjuures elementaarseks kõneks ja vokaliseerimiseks on vajalikud kaasnevad passiivsed ja aktiivsed liigutused. Lihtsate ja õpilastele arusaadavate (nende sensomotoorsetele kogemustele toetuvate) õppejuttude kaudu õpetatakse sõnu ja häälikuid eristama: häälikute järelkordamine, reageerimine eri helidele ja mürale, kõnehäälikute äratundmine, kuulmistähelepanu arendamine. Vajadusel täpsustatakse hääldust, kujundatakse oskust kõne baasiks olevate häälikukomplekside (häälik, häälikute rida, silbirida, kõnetakt, sõna) järelkordamiseks. Harjutatakse situatsioonile vastavate sõnade äratundmist ja kasutamist, võimalusel baaslausungite moodustamist. Õpitegevust ja käitumisakte motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang.

Õppesisu	Õpitulemused
KÕNEMÕISTMINE	
<p><i>Mittekõneliste helide ja mürade eristamine inimkõnest; inimkõne äratundmine ja erinevate helide ja mürade matkimine.</i></p> <p><i>Oma nimele reageerimine.</i></p> <p><i>Klassikaaslaste nimele teadmine.</i></p> <p><i>Tajutavaid objekte, sündmusi ja tegevusi tähistavate omandatud märkide või sümbolite äratundmine ja kasutamine.</i></p> <p><i>Kehaosade ja igapäevategevuses kasutatavate esemete (riietusesemed, nõud, mööbliesemed jne) ning nende kujutiste äratundmine ja nimetamine.</i></p> <p><i>Esemete ja nende kujutiste rühmitamine 1 – 2 tajutava tunnuse alusel ja rühma kuuluvate objektide nimetamine.</i></p> <p><i>Õpilase tegevustega seotud mõistmine.</i></p> <p><i>2 - 3 objekti vaheliste ruumisuhete ja neid väljendavate keelendite (all, peal, ees, taga, kõrval) mõistmine.</i></p> <p><i>Verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud lühikorralduste ja keeldude situatiivne mõistmine.</i></p>	<p><i>Eristab kõnet ja mittekõnelisi helisid/mürasid.</i></p> <p><i>Reageerib lühikorraldustele, oma nimele, teab klassikaaslaste nimesid</i></p> <p><i>Tunneb ära objekte, sündmusi ja tegevusi tähistavaid õpitud märke, sümboleid ja sõnu</i></p> <p><i>Osutab nimetamisel kehaosadele, tegevustes kasutatavatele esemetele ja tuttavatele inimestele.</i></p> <p><i>Mõistab objektide vahelisi ruumisuhteid (all, peal, ees, taga, kõrval) ja neid väljendavaid keelendeid.</i></p> <p><i>Orienteerub lähikümbruses sõnade, viibete ja piktogrammide toel.</i></p>
ENESEVÄLJENDUS JA SÕNAVARA	
<p><i>Emotsionaalse kontakti otsimine, loomine ja hoidmine täiskasvanute ja kaaslastega.</i></p> <p><i>Reageerimine miimikale, intonatsioonile kehaasendile, liigutustele.</i></p> <p><i>Hingamis- ja artikulatsiooniharjutused.</i></p> <p><i>Rütmisalmide saatmine liigutustega, kooskõne vastavalt võimekusele.</i></p> <p><i>Osalemine kooskõnes ringmängudes.</i></p> <p><i>Eseme või inimese nimetamine sõna või sõnapaariga.</i></p> <p><i>Oma põhivajaduste ja soovide (janu, vajadus tualetti minna jne) väljendamine lihtsate keeleliste vahenditega (sõnad, baaslausungid) või alternatiivsete vahenditega.</i></p>	<p><i>Annab märku oma vajadustest või soovidest.</i></p> <p><i>Suhtlussituatsioonides tervitab, jätab hüvasti, palub, tänab verbaalselt või alternatiivsel viisil</i></p> <p><i>Nimetab lähikümbruse esemeid, temale tähtsaid isikuid ja tegevusi verbaalselt või õpitud alternatiivsel viisil.</i></p> <p><i>Nimetab mõningaid fotol või pildil kujutatud esemeid või isikuid</i></p> <p><i>Vastab arusaadavatele küsimustele 1 – 2 sõna/alternatiivse suhtlusvahendi abil.</i></p> <p><i>Väljendab eitust ja jaatust</i></p>

<p><i>Küsimustele vastamine (jaatus, eitus) žesti, viipe, hääletsuse või sõnaga.</i></p> <p><i>Viisakusväljendid (tervitamine, tänamine, palumine jne), äratundmine, reageerimine, kasutamine.</i></p> <p><i>Oma tegevusele viitamine (ärgitatud privaatkõne alged).</i></p> <p><i>Rütmi- ja koordinatsiooniharjutused, kõnerütm (üld- ja peenmootorika, silma ja käe liigutuste koostöö).</i></p> <p><i>Tegevusaktile antud hinnangu (õige, vale) mõistmine.</i></p> <p><i>Situatsioonile vastavate sõnade ja 2-3-sõnaliste baaslausete äratundmine ja kasutamine koos- ja järelkõnes.</i></p>	<p><i>Osaleb rütmisalmide lugemisel ja ringmängudes verbaalselt või alternatiivsel viisil.</i></p>
<p>TEKSTILOOME JA MÕISTMINE</p>	
<p><i>Tajutavat (pildil kujutatud) tegevust kujutava lühijutu kuulamine ja mõistmine konkreetset tegevust või pilti tajudes.</i></p> <p><i>Lähiiimbruses orienteerumine sõna/viipe/piktogrammi toel.</i></p> <p><i>Kuulmistaju ja verbaalse operatiivmälu arendamine.</i></p>	<p><i>Kasutab koos- või järelkõnes 2- 3 sõnalist baaslauset.</i></p> <p><i>Kuulab ning mõistab lühijuttu.</i></p> <p><i>Orienteerub lähiiimbruses sõnade/viipe/piktogrammi toel.</i></p>
<p>LUGEMINE JA KIRJUTAMINE</p>	
<p><i>Oma nime/märgi äratundmine.</i></p> <p><i>Foto, pildi, sümboli (piktogramm) lugemine.</i></p> <p><i>Mõne omandatud sõna lugema õppimine täissõna meetodil.</i></p> <p><i>Seose täissõna - objekt loomine.</i></p> <p><i>Märkide tähenduse mõistmine ja neile reageerimine.</i></p> <p><i>Peenmootorika arendamine.</i></p> <p><i>Kirja eelharjutused, silma ja käe koostöö arendamine.</i></p>	<p><i>Teab igapäevaselt kasutatavate õpitud märkide (piktogramm, muud sümbolid) tähendust.</i></p> <p><i>Tunneb sõnakuju järgi oma nime, teisi õpitud sõnu.</i></p> <p><i>Loob seose täissõna-objekt.</i></p>

II arengutase

II arengutasemel (eeldatavalt 3.-6. klassis) jätkub kõnearenduslik töö. Tõuseb õpilaste suutlikkus mõista ja kasutada situatsioonile vastavaid baaslauseid, kujuneb võime oma tegevust verbaalselt/alternatiivsete vahenditega elementaarselt kommenteerida. Arendatakse tegevusega kaasnevat suhtlemist, harjutatakse situatiivset dialoogi. Õpilasi õpetatakse vastama 3-4 küsimusele tajutud sündmuse või pildi põhjal. Laiendatakse baassõnavara. Sõnavara omandamine toetub suunatud tajule ja praktilisele tegevusele. Sõnavaratöös kasutatakse rühmitamise ja sobitamise ülesandeid varieeritakse objekte, objektide arvu, muudetakse rühmitamisalust. Õpetatakse oluliste/tüüpiliste tunnuste eristamist ja nimetamist. Olulised on ülesanded, milles harjutatakse kujutluste aktiveerimist verbaalse/alternatiivse teabe alusel ja kujutluste verbaliseerimist suunatult (pildi abil, kogemustele alusel). Terviksõnameetodil loetavate sõnade/märkide arv suureneb. Tehakse algust ära kirja ja võimaluse korral veerimisega. Õpilane õpib keeleliste või alternatiivsete vahenditega arusaadavalt väljendama oma põhivajadusi ja soove. Õpiülesandeid täidetakse praktiliselt või materialiseeritult. Vaimset tegevust aktiveeritakse liigutuste abil.

Õppesisu	Õpitulemused
KÕNEMÕISTMINE	
<p><i>Kuulmistaju ja verbaalse operatiivmälu arendamine. Kõne rütmide (häälikuridade, kõnetaktide, sõnaridade ja lühikeste lausete järelkordamine), rütmisalmide koos- ja järelkordamine.</i></p> <p><i>Osalemine liikumis- ja laulumängudes. Tähtpäevadega seotud salvide õppimine. Verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud lühikorralduste ja keeldude mõistmine.</i></p> <p><i>Objektide ja sündmuste tüüpiliste ja juhuslike tunnuste eristamine ja sõnastamine.</i></p> <p><i>Seose objekt - pilt - sõna loomine. Objektide vaheliste ruumisuhete ja neid väljendavate keelendite (all, peal, ees, taga, kõrval) mõistmine. Eseme asukoha leidmine kirjelduse järgi.</i></p> <p><i>Lihtsas keeles (ARE keeles) esitatud lühitekstide sisu mõistmine (kaasnev visuaalne näitlikustamine). Tekstide sisu taastamine pildimaterjali, skeemide ja küsimuste abil.</i></p>	<p><i>Mõistab õpitud märkide, sümbolite, sõnade, lausete tähendust.</i></p> <p><i>Täidab lühikorraldusi.</i></p> <p><i>Mõistab tuttavate objektide ja sündmuste tüüpilisi ja juhuslikke tunnuseid ning neid väljendavaid keelendeid.</i></p> <p><i>Mõistab seoseid objekt – pilt – keeleüksus.</i></p> <p><i>Leiab eseme asukoha selle kirjelduse järgi.</i></p> <p><i>Mõistab kohaldatud lühiteksti sisu.</i></p>

ENESEVÄLJENDUS JA SÕNAVARA	
<p>Täiskasvanu ja kaaslasega kontakti astumise harjutamine.</p> <p>Situatiivse dialoogi harjutamine, sh rollimängudes.</p> <p>Viisakusväljendite kasutamine.</p> <p>Oma vajaduste ja soovide väljendamine, vajadusel abi küsimine.</p> <p>Enda kohta olulise teabe esitamine.</p> <p>Tajutavate ruumi- ja ajakujutluste verbaliseerimine (ees- ja tagasõnad).</p> <p>Sõnavaratöö, sh omadussõnad, mis väljendavad tajutavaid tunnuseid, levinud üldnimetused (lind-loom) ja allrühmade nimetused (koduloommetsloom), teistes õppeainetes kasutusel olev.</p>	<p>Osaleb situatiivses dialoogis</p> <p>Kasutab viisakusväljendeid kontakti astudes ja tuttavates situatsioonides.</p> <p>Väljendab oma soove, palub vajaduse korral abi.</p> <p>Ütleb oma nime, vanuse, aadressi ja teisi olulisi andmeid verbaalselt või alternatiivsel viisil</p> <p>Nimetab tuttavaid reaalseid või pildil kujutatud objekte, nende tajutavaid tunnuseid, vajadusel kasutab viipeid</p> <p>Kordab lühikesi rütmisalme, luuletusi.</p>
TEKSTILOOME JA MÕISTMINE	
<p>Rääkimine suunatult kaaslase ja oma tegevusest selle sooritamisel ja vahetult pärast seda.</p> <p>Küsimuste esitamine kaaslastele (mida teed? kus oled?), küsimustele vastamine. Pildi (tegevuspilt, olupilt, 2 -3 pildist koosneva pildiseeria) järgi jutustamine skeemide toel.</p> <p>3-4 sõnalise baaslause moodustamine, sh tunnuse/omaduse väljendamine.</p> <p>Tuttavate tegevuste hindamine põhimõttel õige-vale, meeldib – ei meeldi.</p> <p>Mõisted täht-sõna, nimetamine/ äratundmine ja leidmine/märkimine.</p>	<p>Kommenteerib kaaslase ja oma tegevust selle sooritamise ajal ja vahetult pärast seda verbaalselt 1 – 2 sõnaga või alternatiivsete vahenditega.</p> <p>Esitab küsimusi kaaslase tegevuse kohta.</p> <p>Taastab abiga kohaldatud lühiteksti sisu.</p> <p>Sõnastab pildil kujutatud tegevusi 3-4 lihtlausega, toetudes skeemile ja/või küsimustele.</p>
LUGEMINE JA KIRJUTAMINE	
<p>Oma nime kirjutamine.</p> <p>Ärakiri (ladumine, kirjutamine).</p> <p>3-4 häälikulise sõna häälimine.</p> <p>Tähtede õppimine.</p> <p>Lühikeste sõnade lugemine, lühilause lugemine</p>	<p>Kirjutab oma nime. Tunneb tähti ja kirjutab lühikesi sõnu.</p> <p>Häälib ja loeb veerides 1-2 silbilisi sõnu ja lühilauseid.</p>

III arengutase

Eelmistel tasemetel oli juhtivaks psüühiliseks protsessiks taju, kolmandal tasemel kasvab mälu osakaal. See võimaldab hakata kõnelema ka mälukujutlustele toetudes. Kujuneb osaliselt kaemuslik – kujundiline mõtlemine. Õpilastel kujuneb oskus eristada kogemusi ja esitatud teavet, neid omavahel seostada. Suudetakse lühikest ja arusaadavat instruksiooni mälus säilitada ja seda arvestada õpitud ja/või harjutatud toimingute sooritamisel. Tagasihoidlikul määral areneb võime kõnega oma tegevust planeerida ja reguleerida. Õpetatakse elementaarseid lugemis- ja kirjutamisoskusi. Õpilastest kujunevad võimalikult iseseisvad noored inimesed. Suurt tähelepanu pööratakse suhtlemisoscuse lihvimisele, oskusele hankida iseseisvalt informatsiooni, edastada teateid, järgida instruksioone. Praktilisel viisil käsitletakse mõningaid grammatikateemasid. Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutades valdavalt praktilisi tegevusi. Omandatud toiminguid rakendatakse ahelana, osaliselt muutuvates tingimustes. Antakse võimalus valikuteks. Õppeprotsessis kasutatakse aktiivselt IKT vahendeid. Õpilaste erinevate võimete tõttu varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuste omandamiseks kuluvat aega. Kolmandal tasemel võib õpetamine muutuda ainekesksemaks.

Õppesisu	Õpitulemused
KÕNEMÕISTMINE	
<p><i>Sõnade hääldamise täpsustamine.</i></p> <p><i>Erineva häälikulise koostise ja pikkusega sõnade häälimine (häälega ja sosinal).</i></p> <p><i>Korralduste, juhendite mõistmine.</i></p> <p><i>Verbaalse ja mitteverbaalse info seostamine.</i></p> <p><i>Õpitud märkide ja sümbolite kasutamine.</i></p> <p><i>Tuttavate objektide ja sündmuste äratundmine kirjelduse järgi.</i></p> <p><i>Seoste objekt – pilt – skeem – keeleüksus loomine.</i></p> <p><i>Objektide asukoha teadvustamine kahe parameetri alusel (all paremal, taga peal jne).</i></p> <p><i>Lihtsas keeles (ARE keeles) esitatud lühitekstide kuulamine/lugemine. Tekstide sisu taastamine skeemide ja küsimuste abil.</i></p>	<p><i>Eristab erinevaid häälikuid ja nende järjekorda lihtsates sõnades.</i></p> <p><i>Mõistab ja täidab kaheosalisi korraldusi</i></p> <p><i>Mõistab igapäevakõnet.</i></p> <p><i>Seostab tuttavat verbaalset ja mitteverbaalset infot.</i></p> <p><i>Tunneb kirjelduse järgi ära tuttavat objektid ja sündmused.</i></p> <p><i>Mõistab seoseid objekt – pilt – skeem – keeleüksus.</i></p> <p><i>Määrab objekti asukoha teiste objektide suhtes.</i></p> <p><i>Mõistab igapäevaseid põhjus – tagajärg suhteid.</i></p> <p><i>Mõistab suulist ja kirjalikku kohaldatud lühiteksti.</i></p> <p><i>Mõistab mõnd enamlevinud võõrsõna</i></p>
ENESEVÄLJENDUS JA SÕNAVARA	
<p><i>Enamlevinud suhtlemissituatsioonide väljendused.</i></p> <p><i>Kujutluste verbaliseerimine ja/või alternatiivsete vahenditega väljendamine.</i></p>	<p><i>Kasutab viisakusväljendeid enamlevinud suhtlussituatsioonides</i></p> <p><i>Valdab elulistes olukordades vajalikku põhisõnavara.</i></p>

<p><i>Võrdlemine plaani järgi (inimesed, aastaajad, loomad, puuviljad).</i></p> <p><i>Telefoni kasutamine.</i></p> <p><i>Suhtlemine tuttavate ja võõraste inimestega igapäevastes elulistes situatsioonides.</i></p> <p><i>Üldistamine 2- 3 üldistustasandil, allrühmade moodustamine ja nimetamine.</i></p> <p><i>Elementaarsete põhjus-tagajärg seoste loomine praktilises tegevuses.</i></p> <p><i>Käänded (funktsioonide kaupa), pöörded igapäevases kõnes.</i></p> <p><i>Omadussõnad emotsioonide ja tunnete kirjeldamiseks.</i></p> <p><i>Väheste vabade laienditega (määrused, sihitised täiendid) lihtlause moodustamine (4-5 sõnaline lause) ja kasutamine suhtluses.</i></p> <p><i>Salmide õppimine kuulamise järgi.</i></p>	<p><i>Alustab ja jätkab dialoogi vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga.</i></p> <p><i>Kasutab õpitud üldnimetusi</i></p> <p><i>Kirjeldab tuttavaid esemeid, inimesi, sündmusi.</i></p> <p><i>Teab peast õpitud luuletusi.</i></p>
<i>TEKSTILOOME JA MÕISTMINE</i>	
<p><i>Oma tegevuse ja tulemuse kommenteerimine.</i></p> <p><i>Oma lähituleviku tegevuse sõnaline/alternatiivsete suhtlusvahenditega planeerimine. Täiendava teabe lisamine küsimustele vastates.</i></p> <p><i>Pildi (tegevuspilt, olupilt, kuni 5st pildist koosneva pildiseeria) järgi jutustamine küsimuste abil.</i></p> <p><i>Väheste vabade laienditega (määrused, sihitised täiendid) lihtlause moodustamine (4-5 sõnaline lause) ja kasutamine suhtluses.</i></p> <p><i>Mõisted lause-jutuke.</i></p> <p><i>Tegevusaktide hindamine põhimõttel õigevale, meeldib-ei meeldi.</i></p>	<p><i>Räägib oma tegevust praegu, enne, varsti</i></p> <p><i>Kommenteerib oma tegevuse tulemust.</i></p> <p><i>Mõistab, koostab ja kasutab laiendatud lihtlauseid.</i></p> <p><i>Jätab meelde ja edastab lühiteate.</i></p> <p><i>Annab verbaalselt edasi lühijutu sisu.</i></p>

LUGEMINE JA KIRJUTAMINE

Lugemine ja kirjutamine igapäevaelus (telekava, toiduretsept, juhend, allkiri, blankettide täitmine, arvutikeele väljendid jms).

Kirjatähed, suur algustäht nimedes.

Lihtsas keeles (ARE keeles) tekstide lugemine.

Lühikese ja ülipika (täis)hääliku diferentseerimine kuulmise teel, märkimine abiga.

Leiab abiga vajalikku infot jõukohaseks, kohandatud lugemistekstist, retseptist, telekavast jms.

Kirjutab andmeid enda kohta. Sooritab ärakirja.

Tunneb osa kirjatähtedest ja kirjutab neid.

Elu- ja toimetulekuõpe

Elu- ja toimetulekuõpe on toimetulekuõppes üldõpetuse teljeks ning **õppe- ja kasvatuse eesmärk** on luua õpilasele tingimused:

- praktilise ja tunnetustegevuse elementaarsete oskuste kujunemiseks;
- võimalikult tervikliku kujutluse saamiseks tajutava keskkonna objektidest ja nähtustest, oma keha, inimeste tegevusest looduslikus ja sotsiaalses keskkonnas ning arusaadavatest moraalsetest nõuetest.

ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

I arengutase

Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel, ärgitatakse osalema praktilises tegevuses ja suunatud esemelises mängus. Tähelepanu pööratakse kontaktile ja koostegevusele täiskasvanuga, oma välimuse ja õppevahendite korrashoiule. Õpilane kohaneb uute inimestega enda ümber ja uue keskkonnaga.

Õpetuse põhitähtsuseks on õppimiseks vajalike baasoskuste omandamine koostegevuse ja matkimise tasandil.

Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Oluline on, et õpetamine toimuks võimalikult reaalses praktilistes situatsioonides. Väga oluliseks tuleb pidada eneseteeninduse alusoskuste õpetamist praktilises tegevuses.

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
MINAPILT	
<i>Mina: Enda äratundmine fotolt. Oma ja kaaslaste nimed, enda nimele reageerimine, nimesildi äratundmine. Poiss-tüdruk – enda ja kaaslaste soo teadmine.</i>	<i>Tunneb ära endale kuuluvad esemed. Teab oma asjade kokkulepitud hoiukohta. Oskab tuttava eseme ja õppevahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile.</i>
<i>Inimese organism: Erinevad kehaosad, nende põhifunktsioon.</i>	<i>Märkab suunamisel enda põhiemotsioone.</i>
<i>Tervislikud eluviisid: Ilma ja tegevusega sobiva riietuse, jalanõude kandmine. Toit: Tervisliku ja mõõduka toidukogusega harjutamine. Töö ja sport: liikumismängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine.</i>	<i>Määratleb end kui oma pere liiget ja õpilast, teab enda ja lähedaste nimesid ja sugu. Teab oma elukohta.</i>
<i>Emotsioonid: Rõõmus, kurb, tõsine, vihane, solvunud, hirmunud. Enda emotsioonide märkamine, suunatud</i>	<i>Tunneb kehaosi, nimetab neid. Täidab hügieeninõudeid abiga. Osaleb tervislikel eluviisidel põhinevates tegevustes.</i>

<p><i>tähelepanu emotsioonile ja vajadusel selle reguleerimisele.</i></p> <p><i>Sõprus: Klassi- ja koolikaaslased, nendega koos õppekäikudel, kooli üritustel viibimine.</i></p> <p><i>Perekond: Perekonnaliikmed: ema, isa, vanaema, vanaisa, õde/vend. Perekonnaliikmete nimed.</i></p> <p><i>Kodu: Minu kodu. Kodumaja. Kodu linnas ja maal. Erinevad ruumid ja asjad kodus.</i></p> <p><i>Enda rahvuse teadvustamine. Eesti kumbed vanasti ja tänapäeval. Aastaring rahvakalendris. Emakeel. Eesti kirjanike luule ja luuletuste kuulamine. Eesti muinasjutud, nende kuulamine ja õpetaja esitatud lavastuste jälgimine.</i></p> <p><i>Ametid: Õpetajad ja teised koolitöötajad.</i></p> <p><i>Raha: Teadmine raha olemasolust.</i></p>	
ENESETEENINDUSOSKUSED JA KÄITUMINE	
<p><i>Igapäevaoskused: Riietumine, pesemine, toimetulek WCs, raskuste puhul abi paluma suunamine.</i></p> <p><i>Söömine: Söömine, söögilauas oma koha katmine ja enda koha koristamine.</i></p> <p><i>Käitumine: Käitumine erinevates situatsioonides (tund, vahetund, rühmatuba, arstikabinet jne).</i></p> <p><i>Viisakussõnade palun-tänan, tere-head aega kasutamine. Enda õige ja vale käitumise suunatud eristamine.</i></p> <p><i>Hoiatus- ja teabemärgid. Esmased kokkupuuted hoiatus- ja teabemärkidega: tualetid, arst, politsei.</i></p>	<p><i>Teab ja kasutab õpitud viisakusväljendeid.</i></p> <p><i>Täidab hügieeninõudeid abiga.</i></p> <p><i>Sooritab igapäevatoiminguid osalise abiga.</i></p> <p><i>Korrastab abiga oma välimust.</i></p>
KOOL	
<p><i>Kool: Minu klass, selle sisustus, minu koht. Minu õpetaja: õpetaja nimi. Minu klassi õpilased: kaaslaste nimed, poisid/tüdrukud. Erinevad ruumid koolimajas. Tund ja vahetund: tööaeg-puhkeaeg.</i></p> <p><i>Koolitarbed: Minu asjad, nende kasutamine ja korrashoid. Koolitarvete koht.</i></p>	<p><i>Oskab tuttava eseme ja õppevahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile.</i></p> <p><i>Tunneb ära endale kuuluvad esemed.</i></p> <p><i>Teab oma asjade kokkulepitud hoiukohta.</i></p> <p><i>Oskab tuttava eseme ja õppevahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile.</i></p> <p><i>Teab ja kasutab pöördumisel kaaslaste ja õpetaja nime.</i></p>

VABA AEG	
<p><i>Mänguõpetus : Individuaalne mäng rühmas. Mänguasjade valimine, teisega jagamine ja paigutamine oma kohale.</i></p> <p><i>Erinevad vaba aja veetmise võimalused : Jõukohased pildiraamatud, jalutuskäigud, mängud toas ja õues jne. Päevaplaani järgimine.</i></p> <p><i>Sport: Õppekäigud kooli lähikümbruses. Laulumängud, kullimängud.</i></p>	<p><i>Osaleb ühisüritustel ja mõnes õpitud laua- või arvutimängus. On kaasatud eakohastesse ja võimetele vastavatesse vabaaja tegevustesse.</i></p> <p><i>Järgib päevaplaani.</i></p>
AEG	
<p><i>Ajajaotus: Öö ja päev: Ööpäeva osad: päev, öö. Õpilase tegevused päeval. Isiklik piltpäevaplaan. Nädal: Kooli/tööpäevad, puhkepäevad. Nädalapäevade nimetused, äratundmine.</i></p> <p><i>Aastaajad: Ühised suunatud loodusvaatlused. Ilmavaatlustabeli täitmine õpetaja abiga. Sügis: eri meeltega tajutavad tunnused värvid looduses, loodusnähtused sügisel (lehtede kolletamine, langemine). Aed sügisel. Sügisannid. Sügiseriietus. Talv: eri meeltega tajutavad tunnused, talvised loodusnähtused (lumi, jää). Talveriietus, oma riiete äratundmine. Tegevused talvel: kelgutamine, lumememme ehitamine;. Loomade ja lindude toitmine talvel. Talispordivahendid: nende äratundmine. Tutvumine talviste tähtpäevadega: jõulud. Kevad: Kevade : eri meeltega tajutavad tunnused (lume sulamine, rändlindude saabumine, pajuoksad kevadel, esimesed kevadlilled). Kevadine riietus. Kevadised tähtpäevad: kevadpühad, emadepäev. Suvi: eri meeltega tajutavad tunnused (õpetaja suunamisel). Suvine riietus. Suvised tähtpäevad: jaanipäev.</i></p> <p><i>Kalender: Teadmine kalendri olemasolust (ning otstarbest).</i></p> <p><i>Kell: Teadmine kella olemasolust (ning otstarbest).</i></p>	<p><i>Nimetab käesolevat aastaaega.</i></p> <p><i>Eristab õppetundi ja vahetundi, eristab päeva ja ööd ning töö- ja puhkepäevi.</i></p> <p><i>Osaleb loodusvaatlustes.</i></p> <p><i>Tajub erinevate meeltega aastaaegu, nende tunnuseid, riietub abiga vastavalt aastaajale.</i></p>

ELUS JA ELUTA LOODUS	
<p><i>Elus ja eluta loodus: Esmane kokkupuude mõistetega elus/eluta.</i></p> <p><i>Elusloodus: Taimed: Lilled: vaatlemine suunatult sügisel, talvel, kevadel, suvel. Õpitud lillede äratundmine kasvukohas, ruumide kaunistustes, pildil, kujutamine kunsti ja käelise tegevuse töödes Puud: sügisel, talvel, kevadel, suvel.</i></p> <p><i>Viljapuud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, ploomipuu Puuviljad: maitse, lõhn, kuju, värvus. Nende äratundmine, sh fotolt ja pildilt. Aedviljad: maitse, lõhn, kuju, värvus. Nende äratundmine sh fotolt ja pildilt. Loomad: Kodu- ja metsloomad, linnud: Kodukoha loomad ja linnud. Õpitud loomade ja lindude äratundmine, sh, fotolt, pildilt. Loomade/lindude häälte äratundmine, matkimine. Loomade/lindude liikumisviisid; äratundmine, liikumise matkimine.</i></p> <p><i>Eluta loodus: Mängud vee ja liivaga. Soe vesi/külm vesi. Savist voolimine. Õhupalli täispuhumine/õhu väljalaskmine. Valgus ja pimedus. Varjuteater.</i></p>	<p><i>Tunneb õpitud mets- ja koduloomi ning aed- ja puuvilju, taimi, sh ka fotolt ja pildilt.</i></p> <p><i>Teab kodu- ja metsloomade hääletsusi ja liikumisviise.</i></p> <p><i>Osaleb õppekäikudel, tehes loodusvaatlusi.</i></p>
MAATEADUS	
<p><i>Elukoht: Asula, kus õpilane elab. Linn/maa.</i></p> <p><i>Eestimaa: Eesti – minu kodumaa. Tallinn – Eesti pealinn.</i></p> <p><i>Pinnavormid: Künkast üles ja alla ronimine. Kelgutamine.</i></p> <p><i>Ilmakaared: Esmane tutvumine mõistetega põhi ja lõuna: lõunamaa, põhjamaa.</i></p> <p><i>Plaan, maakaart, gloobus Mängud reaalsete esemete vähendatud kujutistega: nukud, mudelautod, nukumajad jms. Ühistööna koolimaja, kooliõue, klassiruumi maketi meisterdamine erinevatest vahenditest (klotsid, karbid, pulgad). Pallimängud. Eesti kaardi ühisvaatlemine (mida märgitakse kaardilinnad, jõed, metsad, mäed jms). Jõgede, majade, puude jms voolimine.</i></p>	<p><i>Orienteerub lähemas ümbruses, nii koolis kui kodus.</i></p> <p><i>Teab oma kodumaa ja linna nimetust.</i></p> <p><i>Teab enda elukohta</i></p>

<i>OHUTUSNÕUDED</i>	
<p><i>Liiklus: Minu koolitee. Kõnnitee, sõidutee, maantee, ülekäigurajad, foorid. Ohutu liiklemine kooli ümbruses.</i></p> <p><i>Erinevad sõidukid meie teedel.</i></p> <p><i>Ohutusnõuete täitmine: Adekvaatne käitumine häire korral.</i></p> <p><i>Õpetaja/täiskasvanu korralduste järgimine hädaolukorras.</i></p>	<p><i>Orienteerub lähemas ümbruses, nii koolis kui kodus.</i></p> <p><i>Täidab eelneval meeldetuletusel õpitud ohutu käitumise reegleid.</i></p>

II arengutase

Rõhuasetus on suhte MINA-MEIE teadvustamisel. Õpilane õpib mõistma õpilase rolli. Endiselt on oluline välimuse ja õppevahendite korrashoid. Õpetuse põhitaotluseks on kujundada esimesel arengutasemel omandatud baasoskuste harjumuslik sooritamine tuttavas situatsioonis. Arendamist vajab tegevusega kaasnev suhtlemine, oma tegevuse kommenteerimine. Suureneb õpilaste iseseisvus ja vastutustunne.

Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Võimaluse korral toimub õppetöö praktilistes elulistes situatsioonides väljaspool klassiruumi/koolimaja.

Õpetamine toimub kontsentrisuse printsiipi järgides. Tundides käsitletakse sama teemade ringi jääb samaks eelnevatel õppeaastatel õpituga, kuid suurenenud on teadmiste maht ja tõusnud raskusaste.

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
MINAPILT	
<i>Mina: Õppetegevus suunatud enda välimuse kirjeldamisele. Vanus. Poiss – tüdruk, nende sarnasused - erinevused.</i>	<i>Sooritab igapäevatoiminguid iseseisvalt, oskab vajadusel paluda abi.</i>
<i>Inimese organism: Meeleelundid ja nende tähtsus, teised elutähtsad organid. Terve ja haige lapse tunnused.</i>	<i>Hoiab korras oma koolitarbed.</i>
<i>Tervislikud eluviisid: Tervislike eluviiside suunatud järgimine ja kahjulikest harjumustest hoidumine.</i>	<i>Teeb vahet oma ja võõrastel asjadel, käitub vastavalt.</i>
<i>Külmetushaigustest hoidumine.</i>	<i>Oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile.</i>
<i>Toit: Tervislik ja ebatervislik toit, nende eristamine, valik. Toidupüramiidi järgi söömisharjumuste jälgimine.</i>	<i>Tunneb ära oma põhiemotsioonid ja püüab reguleerida oma käitumist.</i>
<i>Töö ja sport: töö/liikumise ja puhkuse vaheldumine. Päevarežiim. Rüht tegevustes.</i>	<i>Märkab ja tunneb ära kaaslaste põhiemotsioone, püüab nendele reageerida.</i>
<i>Emotsioonid: Enda emotsioonide märkamine, oma tunnete väljendamine. Põhiemotsioonide märkamine, äratundmine kaaslastel ja nende emotsioonidele suunatult reageerimine. Põhiemotsioonide äratundmine pildidel.</i>	<i>Tunneb ära tuttavate põhiemotsioonid näoilmete järgi.</i>
<i>Sõprus: Pereliikmed, sõbrad, tuttavad, võõrad; erinev käitumine. Kaaslase abivajaduse märkamine, abistamine.</i>	<i>Määratleb end kuuluvana kindlasse gruppi (klass, sõpruskond jne).</i>
	<i>Teab enda sünnipäeva ja vanust.</i>
	<i>Teab oma kodu ja kooli aadressi.</i>
	<i>Teab kehaosi ning nende otstarvet.</i>
	<i>Täidab hügieeninõudeid meelde tuletamisel.</i>
	<i>Hoolitseb meelde tuletamisel enda välimuse eest.</i>
	<i>Tunneb õpitud tervislike eluviise söömise ja liikumise osas.</i>

<p><i>Perekond: Lähisugulased.</i> <i>Peretraditioonid: sünnipäevad, tähtpäevad, ühisüritused perega. Erinevas vanuses inimesed, üksteise abistamine.</i></p> <p><i>Kodu: Kodune aadress. Korter/ maja, erinevad ruumid/ hooned. Oma tuba, selle sisustamine/kujundamine.</i></p> <p><i>Erinevad rahvused: Erinevad rahvused klassis, koolis, kohtumised kooli külalistega, teises keeles räägitud jutt, lauldud laul. Eesti kirjanike luule esitamine õpetaja toel. Muinasjuttude kuulamine, jutustamine pildiseeria toel. Lühilavastuste esitamine õpetaja suunamisel kasutades erinevaid vahendeid (näpunukud, käpiknukud, peakatted jms). Eesti ja teiste maade rahvaste kombestikuga tutvumine. Eesti tuntud lastekirjanikud, nende loominguga tutvumine. Erinevate maade lastekirjandus. Muinasjutud.</i></p> <p><i>Ametid: Vanemate ametid. Tuntumad ametid, töövahendid. Jõukohased tööd koolis. Meeldib/ei meeldi; on vaja teha.</i></p> <p><i>Raha otstarve ja kasutamine: Palk, taskuraha, poeskäik.</i></p>	
ENESETEENINDUSOSKUSED JA KÄITUMINE	
<p><i>Igapäevaoskused: Iskliku hügieeni järgimine. Raskuste puhul abi palumine. Toimetulek ujulas, perearsti külastamisel.</i></p> <p><i>Söömine: Laua katmine ja koristamine oma klassi õpilastele, valikute tegemine söömisel, elementaarsete lauakommete järgimine. Toitumine välistes tingimustes (ekskursioonil, piknikul).</i></p> <p><i>Käitumine: Viisakas käitumine: koolis ja väljaspool kooli (teater, ühistransport, kauplus). Abi palumine, viisakas pöördumine teise inimese poole. Enda ja kaaslaste õige ja vale käitumise eristamine. Hinnangu andmine teiste ja iseenda käitumisele</i></p> <p><i>Hoiatus- ja teabemärkide tundmine ning mõistmine: Tualetid, elekter, kiirabi/arst, politsei jms.</i></p>	<p><i>Käitub meelde tuletamisel viisakalt tuttavates situatsioonides.</i></p> <p><i>Hoidub nähtavatest ohtudest, kutsub abi.</i></p> <p><i>Oskab hinnata tegevusi põhimõttel õige – vale, tohib – ei tohi, meeldib – ei meeldi, tahan – pean.</i></p>

<p><i>Määratleb end kuuluvana kindlasse gruppi (klass, sõpruskond jne). Teab enda sünnipäeva, vanust. Teab kaaslaste vanust, õpetajate nimesid.</i></p> <p><i>Hoiab korras oma koolitarbed. Teeb vahet oma – võõras asjadel, käitub vastavalt.</i></p> <p><i>Kool: Klassiruum ja selle korrashoid. Minu õpetajad: õpetajate nimed. Kaaslaste vanused, sünnipäevad. Erinevate kooliruumide otstarve, iseseisev liikumine ühest ruumist teise. Erinevad õppeained.</i></p> <p><i>Koolitarbed: Minu asjad – kaaslaste asjad – õpetaja asjad. Koolitarvete korrashoid.</i></p>	
KOOL	
<p><i>Kool: Klassiruum ja selle korrashoid. Minu õpetajad: õpetajate nimed. Kaaslaste vanused, sünnipäevad. Erinevate kooliruumide otstarve, iseseisev liikumine ühest ruumist teise. Erinevad õppeained</i></p> <p><i>Koolitarbed: Minu asjad – kaaslaste asjad – õpetaja asjad. Koolitarvete korrashoid.</i></p>	<p><i>Määratleb end kuuluvana kindlasse gruppi (klass, sõpruskond jne).</i></p> <p><i>Teab oma sünnipäeva ja vanust.</i></p> <p><i>Teab kaaslaste vanus ja, õpetajate nimesid.</i></p> <p><i>Hoiab korras oma koolitarbed.</i></p> <p><i>Teeb vahet oma ja võõrastel asjadel ning käitub vastavalt.</i></p>
VABA AEG	
<p><i>Mänguõpetus : Jõukohased lauamängud, arvutimängud, lihtne rollimäng (imiteerimine). Mängureeglid. Võit ja kaotus.</i></p> <p><i>Erinevad vaba aja veetmise võimalused: Jõukohased raamatud, TV, muusika kuulamine, matkad, liikumismängud toas ja õues jne.</i></p> <p><i>Osalemine klassi/kooli üritustel. Teatri- ja kinokülastused. Sünnipäevade pidamine, sõprade küllakutsumine. Peo planeerimine ja organiseerimine täiskasvanu abiga.</i></p> <p><i>Sport: Mänguväljakute, terviseradade, ujula kasutamine.</i></p>	<p><i>Valib vabaaja tegevuse etteantud valikute alusel ja tegeleb sellega suunatult.</i></p> <p><i>Külastab spordivõistlusi, teatrit, kino ja muid kultuuriasutusi.</i></p> <p><i>Osaleb ürituste ettevalmistamisel, esineb pidudel.</i></p> <p><i>Teab lihtsamaid mängureegleid, peab neist kinni.</i></p>

AEG

Ajajaotus: Öö ja päev: Ööpäeva osad: hommik, lõuna, õhtu, öö. Inimese tegevused ööpäeva eri osadel. Piltpäevaplaan. Nädal: Kooli/tööpäevad, puhkepäevad, riiklikud pühad. Koolivaheajad. Nädalapäevade nimetuste mõistmine ja aktiivne kasutamine.

Aastaajad

Ühised loodus- ja ilmavaatlused. Ilmavaatlustabeli täitmine.

Sügis: Sügise tunnuste äratundmine (ka pildil). Lehtpuud ja põõsad sügisel. Sademed. Põld sügisel. Sügistööd aias ja põllul, tööriistad ja masinad. Sügisesed tähtpäevad: mardipäev, isadepäev, kadripäev: kombed, tähistamiste ettevalmistamisel osalemine, esinemine.

Talv: Talve eri meeltega tajutavad tunnused. Võrdlemine teis(t)e aastaagadega. Sademed talvel. Taimed ja loomad talvel Tutvumine termomeetriga. Sooja- ja külmakraadid. Riituse valik vastavalt ilmale, termomeetrinäidule. Tegevused talvel:, suusatamine, (uisutamine), lumememme ja ,lumekie.

Suvi: Suve eri meeltega tajutavad tunnused. Ilmastikunähtused suvel (sademed, vikerkaar) . Riitumine suvel. Suvised tähtpäevad: jaanipäev; kombed, tähistamine. Suvelõbud: päevitamine, ujumine, kalastamine, sõitmine jalgrattal ja rulaga, õuemängud jne.

Kalender: Kuude nimetused. Kuupäeva tähistamine kalendril (õpetaja abiga). Enda sünnipäev ja vanus.

Kell: Täistund. Erinevad kellad. Tegevuseks kulunud aja jälgimine.ndluse ehitamine.

Talvised tähtpäevad: jõulud, vastlapäev, sõbrapäev. Eesti Vabariigi aastapäev. Kombed, tähistamiste ettevalmistamisel osalemine, esinemine.

Oskab nimetada aastaaegu õiges järjestuses ja nende olulisi tunnuseid.

Teab loodusnähtuste olulisi tunnuseid.

Teab ja järgib ööpäevarütmi oma tegevuse planeerimisel.

Jälgib kella, oskab nimetada täistunde.

<p><i>Kevad: Kevade eri meeltega tajutavad tunnused, muutuste jälgimine looduses. Võrdlemine teiste aastaaegadega. Kevadlilled. Kevadised tähtpäevad: kevadpühad, emadepäev. Komed, tähistamiste ettevalmistamisel osalemine, esinemine.</i></p>	
<p>ELUS JA ELUTA LOODUS</p>	
<p><i>Elus ja eluta looduse tunnused ja osad: Elusolendid: inimene, loomad, taimed. Elusolendite ühised tunnused. Looduslikud eluta looduse osad (vesi, õhk, maavarad, päike, kuu) ja inimeste valmistatud asjad kui eluta looduse osad.</i></p> <p><i>Elusloodus: Taimed: Söödavad ja mürgised taimed. Taimede osad: juur, vars, lehed, õied, seemned, viljad. Üheaastased taimed. Enamlevinud ravimtaimed: korjamine ja kasutamine.</i></p> <p><i>Okas- ja lehtpuud: enamlevinud liigid, erinevused ja sarnasused. Puud erinevatel aastaaegadel. Puu- ja aedviljad: kasvatamine (seeme, taim, vili). Puu- ja aedviljade säilitamine, hoidistamine.</i></p> <p><i>Seened. Söödavad ja mürgised seened. Seente säilitamine.</i></p> <p><i>Marjad: söödavad ja mürgised marjad. Marjade säilitamine (külmutamine, kuivatamine). Hoidised. Lilled: toa -, aia -, põllulilled. Lillede hooldamine.</i></p> <p><i>Loomad:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Kodu- ja metsloomad, linnud Loomariigi mitmekesisus. Erinevad elupaigad: mets, põld, soo, veekogud.</i> ▪ <i>Loomaaed, loomapargid, farm, talu. Kodu-/lemmikloomade ja lindude eest hoolitsemine; kasulikkus inimesele.</i> ▪ <i>Loomade kaitse. Toitumine, poegimine. Noorloomad.</i> ▪ <i>Metsloomade elu erinevatel aastaaegadel.</i> ▪ <i>Paiga- ja rändlinnud. Loomade/lindude välisehitus.</i> 	<p><i>Oskab rühmitada elus ja eluta looduse õpitud objekte ja esindajaid oluliste tunnuste järgi, teab nende elu- ja levipaiku.</i></p> <p><i>Teab loomade erinevaid elupaiku ja oskab nimetada looma vastavalt elupaigale.</i></p> <p><i>Teab levinumaid ränd- ja paigalinde ning lindude rände vajalikkust.</i></p> <p><i>Teab lindude ja loomade abistamise vajalikkust talvel.</i></p> <p><i>Oskab nimetada aastaaegu õiges järjestuses ja nende olulisi tunnuseid.</i></p> <p><i>Teab loodusnähtuste olulisi tunnuseid.</i></p> <p><i>Eristab elus ja eluta loodust ja nende tähtsust inimese elus.</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Putukate, kahepaiksete, kalade, roomajate iseloomulikud tunnused, eristamine loomadest, lindudest.</i> <p><i>Eluta loodus.</i></p> <p><i>Vesi: Vee tähtsus inimese elus. Vee säästlik kasutamine. Vee olekud. Kodukoha veekogud.</i></p> <p><i>Õhk: Õhu puhtus. Õhu puhtuse tagamine ruumides. Termomeeter: Tutvumine erinevate termomeetrite ja nende funktsioonidega. 0 kraad/punkt, leidmine termomeetrilt. Muld: Muld taimede kasvukeskkonna ja loomade elupaigana.</i></p> <p><i>Valgusõpetus: Pime ja valge aeg. Päike, kuu, tähed.</i></p>	
MAATEADUS	
<p><i>Elukoht: Kodukoha lähem tundmaõppimine. Tänav - maantee.</i></p> <p><i>Eestimaa: Kodukoht Eesti kaardil. Linnad, järved, jõed kodukoha vahetus ümbruses. EV sümboolika: Eesti hümn, lipp ja vapp. Eesti rahvuslind, -lill. Pealinn. Rahvariided. Eesti president.</i></p> <p><i>Pinnavormid: Mägi, saar. Raba ja soo. Matkamine mitmekesisel maastikul.</i></p> <p><i>Ilmakaared: Põhi-lõuna suuna näitamine oma klassis, toas kompassi järgi.</i></p> <p><i>Plaan, maakaart, gloobus Plaan: koolimaja lähiumbruse plaan, teekond koolist koju. Plaani järgi objektide suunatud leidmine klassis, koolis, kooliõues.</i></p> <p><i>Orienteerumismängud plaani järgi klassis, koolimajas, kooli lähiumbruses.</i></p> <p><i>Kaart: Eesti geograafiline kaart. Geograafilise kaardi leppevärvused: (sinine-veekogu, roheline-mets,maa, kollane-mägine ala,mäestik). Kodukoha märkimine kaardil. Kodukoha läheduses asuvad jõed, järved, asulad, nende osutamine kaardil õpetaja toel.</i></p> <p><i>Gloobus: Esmane tutvumine gloobusega. Gloobus kui maakera vähendatud mudel („väike maakera“).</i></p>	<p><i>Teab oma kodu ja kooli aadressi.</i></p> <p><i>Teab asulaid kodukoha ümbruses, tunneb ära Eesti kaardi ja riigi sümboolika.</i></p> <p><i>Nimetab põhiilmakaari abiga</i></p>

OHUTUSNÕUDED	
<p><i>Liiklus: Ohutu liiklemine koduasulas. Kergliiklustee. Ühissõidukid: sõidukisse sisenemine, väljumine. Liiklemine asulavälisel teel. Liiklemine pimedal ajal, helkuri kasutamine.</i></p> <p><i>Ohutusnõuete täitmine: Käitumine ohuolukorras: Telefoni kasutamine. Hädaabi number 112. Abi palumine, kutsumine. Käitumine tulekahju korral. Lihtne esmaabi.</i></p>	<p><i>Oskab võimalikult iseseisvalt liikuda kooli ja kodu ümbruses.</i></p> <p><i>Teab ühissõiduki kasutamise reegleid.</i></p> <p><i>Oskab käituda ohuolukorras ning teab hädaabinumbreid.</i></p> <p><i>Oskab paluda ja kutsuda abi.</i></p>

III arengutase

Rõhuasetus on MINA-MEIE teadvustamisel suhetes kodukoha ja oma tegevusega.

Õpetuse põhitähtsuseks on võimalikult iseseisev toimetulek igapäevases elus, kujundatakse lihtsa töö oskusi. Õpilane kommenteerib oma tegevust suunatult verbaalselt / alternatiivsete vahenditega.

Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse valdavalt praktilisi tegevusi. Õppetöö toimub võimalikult sageli praktilistes elulistes situatsioonides väljaspool klassiruumi/koolimaja.

Õpisisu	Õpitulemused
MINAPILT	
<p><i>Mina: Mina neiuna, noormehena, muutused välimuses ja käitumises.</i></p> <p><i>Inimese organism: Luud ja lihased, nende ülesanded. Liikumine. Süda, veresooned ja veri, nende tähtsus. Vereringe. Hingetoru ja kopsud, nende tähtsus. Hingamine. Söögitoru, magu ja soolestik. Toidu teekond. Nahk, juuksed ja küüned, nende ülesanded. Iseloomulik välimus. Aju ja närvid, nende tähtsus. Suguorganid, nende hügieen.</i></p> <p><i>Tervislikud eluviisid: Hingamise tervishoiu põhinõuded. Ruumide tuulutamine, koristamine. Kahjulike harjumuste mõju organismile (suitsetamine, alkoholi jm tarvitamine). Naha hooldus, kaitse. Nahahaigused, parasiidid. Nakkushaigused. Arst poole pöördumine.</i></p> <p><i>Toit: Tervislik toitumine: toidupüramiid, toidukorrad – ja kogused, söömiskultuur.</i></p>	<p><i>Tuleb enamasti toime igapäevatoimingute sooritamisega, abistab teisi igapäevatoimingutes, oskab teha jõukohast tööd kodus ja koolis.</i></p> <p><i>Hoiab korras oma asjad ja lähema ümbruse.</i></p> <p><i>Teeb vahet oma – võõras – meie asjadel ja käitub vastavalt.</i></p> <p><i>Oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgile.</i></p> <p><i>Kontrollib oma põhiemotsioone.</i></p> <p><i>Teab endast lähtuvalt oma pereliikmete sugulusastet, nende ja lähedaste ametit.</i></p> <p><i>Teab oma pere olulisi perekondlikke sündmusi ja sõprade sünnipäevi.</i></p> <p><i>Planeerib suunamisel tulevast elukohta.</i></p> <p><i>Omab algteadmisi inimese organismist.</i></p>

Taimne toit ja loomne toit. Mitmekülgne toit. Vitamiinid. Ülekaalusisus. Rasvumine. Dieet. Töö ja sport: tervislike eluviiside järgimine, positiivne mõju. Kehaliste harjutuste ja füüsilise töö tähtsus. Kehalise töö ja spordi tähtsus südametegevdamisel.

Emotsioonid: Andestamine, andeks palumine. Enese meeleolu kontroll ja reguleerimine tegevuste abil (muusika kuulamine, kunst jne).

Sõprus: Sõprus- ja lähedussuhted. Üksteisele meeldimine, armumine. Perekond. Pulmad.

Perekond: Inimeste elukaar. Sünni, kasvamine: imiku-, väikelapse-, noorem kooliiga, nooruki- ja täiskasvanuiga. Vananemine surm, matused. Enda ja oma lähedaste positsioneerimine elukaarel.

Kodu: Oma kodu (vanemate juures, toetatud elamine jms). Kodu sisustamine. Kodu vanal ajal ja tänapäeval.

*Erinevad rahvused ja rassid
Inimestevaheliste rassiliste erisuste märkamine ja aktsepteerimine. Eri maade luuletuste, juttude ja muinasjuttude kuulamine, esitamine. Lühilavastused luuletuste ja juttude põhjal.*

Ametid: Jõukohased ametid: sulane, koristaja, aedniku/koka abi, erinevad hooaja ja abitööd jne. Plaanid pärast kooli lõpetamist. Peab/on vaja - teen motiivist lähtumine tegevustes.

Eelarve ja kokkuvõid: Palk ja kulud. Kokkuvõid. Isiklikud kulutused. Soovid ja võimalused. Kingituse valimine ja ostmine.

Teab inimese elukaart.

Täidab hügieeninõudeid.

Hoolitseb enda välimuse ja puhtuse eest.

Oskab teha valikuid õpitud tervislike ja kahjulike tegevuste vahel.

ENESETEENINDUSOSKUSED JA KÄITUMINE	
<p><i>Igapäevaoskused: Isklik hügieen ja ealistest ning soolistest erinevustest tulenevad nõuded. Kaaslase abistamine (nt kingapaela sidumine, jope selga aitamine, toidu tõstmine vm).</i></p> <p><i>Söömine: Käitumine pidulauas, kohvikus, restoranis. Laua katmine pidulikeks sündmusteks.</i></p> <p><i>Käitumine: Viisakas ja ebaviisakas käitumine: koolis ja väljaspool kooli (ametiasutused). Ebaviisakast käitumisest hoidumine. Vajaliku teabe saamine, abi küsimine ametiasutustes. Käitumise ohuolukorras. Ohu hindamine ja abi palumine/kutsumine.</i></p> <p><i>Hoiatus- ja teabemärkide mõistmine: Majajuht, olmekeemia märgid, pesumärgid, triikraua reguleerimine, pliit ja praeahi, pesumasin jms.</i></p>	<p><i>Kasutab enamlevinud suhtlussituatsioonides viisakusväljendeid.</i></p> <p><i>Märkab endale ja teistele suunatud ohtlikku käitumist ning reageerib sellele, kutsub abi.</i></p> <p><i>Oskab öelda EI.</i></p> <p><i>Oskab lugeda hoiatus- ja teabemärke.</i></p> <p><i>Oskab hinnata tegevusi põhimõttel õige – vale, meeldib – ei meeldi, tahan – teen, peab – teen, tahan – ei tohi – ei tee.</i></p>
KOOL	
<p><i>Kool: Koolimaja ja selle ümbruse korrashoid. Kool ja tulevane töökoht. Ametiõpe. Ametikool. Päevakeskus. Elukutse/ameti valiku planeerimine ja suunamine; toetatud töö erinevates asutustes. Kool tänapäeval ja vanal ajal.</i></p> <p><i>Koolitarbed: Töökoha ja töövahendite korrashoid.</i></p>	<p><i>Planeerib suunamisel tulevast elukohta.</i></p> <p><i>Tuleb enamasti toime igapäevatoimingute sooritamisega, abistab teisi, oskab teha jõukohast tööd kodus ja koolis.</i></p> <p><i>Hoiab korras oma asjad ja lähema ümbruse.</i></p> <p><i>Teeb vahet oma – võõras – meie asjadel ning käitub vastavalt.</i></p> <p><i>Oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgile.</i></p>
VABA AEG	
<p><i>Mänguõpetus : Seltskondlikud mängud, rollimängud. Arendavad ajaveetmiskohad internetis. Arvutimängud. Interneti piiratud kasutusvajadus ja seal leiduda võivad ohud.</i></p> <p><i>Erinevad vaba aja veetmise võimalused: Klassipeo/ sünnipäevapeo/ planeerimine ja organiseerimine. Osalemine huvialaringides. Iseseisvalt või perega üritustel osalemine. Üritustel esinemine. Hobid ja harrastused.</i></p> <p><i>Sport: Lemmikalaga tegelemine.</i></p>	<p><i>Sisustab oma aega meelepärase tegevusega.</i></p> <p><i>Osaleb füüsilist aktiivsust eeldavates tegevustes.</i></p> <p><i>Oskab käsitada raadiot, teleri ja, arvutit.</i></p> <p><i>Oskab teha ettevalmistusi oma tähtpäeva tähistamiseks.</i></p>

AEG	
<p><i>Ajajaotus: Aasta, kuu, nädal, ööpäev, tund, minut. Päeva- ja nädalarütm. Aastaring ajas (12 kuud, 4 aastaaga) Päeva, nädala tegevuse planeerimine. Plaani järgimine.</i></p> <p><i>Aastaajad:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Aastaring looduses: Õhutemperatuuri jälgimine, mõõtmine. Termomeetrinäidu märkimine tabelisse.</i> ▪ <i>Sport ja meelelahutus: erinevad sportimisviisid. Sportimine olenevalt aastaajast.</i> ▪ <i>Loomad, linnud, putukad – elu seotus aastaajaliste muutustega looduses.</i> <p><i>Tähtpäevad – peamised kombed ja tavad, ettevalmistamine, tähistamine, Osalemine hooajalistes töödes. Aiandus. Põllumajandus.</i></p> <p><i>Kalender: Kalendris orienteerumise oskus. Kuude nimetused. Kuupäeva märkimine ja seostamine kalendris. Enda, (pereliikmete ja klassikaaslaste) sünnipäev ja vanus.</i></p> <p><i>Kell: Täistund, pooltund, veerandtund, kolmveerandtund. Ajakavad: tunniplaan, tv-kava, sõiduplaan. Kellaaeg päevaplaanis orientiirina, tegevuseks kulunud ja planeeritav aeg.</i></p>	<p><i>Oskab nimetada kuude nimetusi, kuupäeva, aastat, orienteerub kalendris.</i></p> <p><i>Oskab nimetada hetke ilma olulisemaid tunnuseid, lugeda sümbolilmateadet ja vastavalt sellele riietuda.</i></p> <p><i>Teab oluliste loodusnähtuste praktilist tähtsust inimesele.</i></p> <p><i>Märgib ja nimetab täis- ja pooltunni, abiga veerandtunni. Kasutab kella aja planeerimisel.</i></p> <p><i>Orienteerub nädala-, kuu- ja aastarütmis. Teab rahvakalendri tähtpäevi aastaringis</i></p>
ELUS JA ELUTA LOODUS	
<p><i>Elus ja eluta loodus:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Eluta looduse osad ja tunnused.</i> ▪ <i>Elus ja eluta looduse osade diferentseerimine/rühmitamine tunnuste alusel.</i> ▪ <i>Looduskaitse/keskkonnakaitse. Keskkonnareostuse äratundmine (nt reostunud veekogu, metsa alla visatud prügi), sellest teavitamine.</i> <p><u><i>Elusloodus</i></u></p> <p><i>Taimed: Puu, põõsas, puhmas, rohttaim, sammal, samblik Ühe- ja mitmeaastased taimed. Töötamine aedniku abilisena. Tööd pargis.</i></p> <p><i>Mets: Metsa tähtsus. Eestis esinevad metsatüübid. Metsatööd. Toataimed:</i></p>	<p><i>Oskab nimetada õpitud elus ja eluta looduse esindajate olulisemaid tunnuseid ning teab loomariigi mitmekesisust.</i></p> <p><i>Tunneb loodushoiu põhitõdesid.</i></p> <p><i>Teab elus ja eluta looduse esindajate kasulikkust inimesele.</i></p> <p><i>Oskab nimetada hetke ilma olulisemaid tunnuseid, lugeda sümbolilmateadet ja vastavalt sellele riietuda.</i></p> <p><i>Teab oluliste loodusnähtuste praktilist tähtsust inimese elus.</i></p>

Toataimede kasvatamine: valgus, temperatuur, niiskus. Toataimede kasutamine ruumide kujundamisel. Toataimed kui õhupuhastajad.

Loomad:

- Kodu- ja metsloomad, kodu- ja metslinnud: Elu ja töö talus ja farmis; kodutute loomade varjupaigas. Loomariigi mitmekesisus: teistes loodusvööndites elavad loomad.
- Imetajad: välisehitus, levinumad liigid, tähtsus.
- Putukad: tähtsus looduses. Putukate kasulikkus inimesele. Putukahammustused, esmaabi. Mesilane/mesilaste pidamine.
- Kahepaiksed: välised tunnused, elupaik
- Roomajad: välised tunnused, elupaik, ohud. Esmaabi rästiku hammustuse puhul.
- Kalad: välised tunnused, elupaik, enamlevinud kalaliigid Eestis. Kasulikkus inimesele. Kalapüük.
- Linnud: välised tunnused, levinumad linnuliigid, elupaigad, tähtsus. Toitumisahel.

Eluta loodus

Vesi: Vee leidumine looduses, tähtsus, kaitse. Puhta vee omadused. Vee olekute seos temperatuurimuutustega. Vee ringkäik looduses. Veekogud (looduslikud ja tehisveekogud). Puhtad/saastatud veekogud.

Õhk: Puhta õhu omadused. Õhu tähtsus. Õhusoojus: soe õhk, külm õhk. Erinevad soojusallikad (päike, ahi, radiaator, kamin). Õhutemperatuur erinevatel aastaaegadel. Puhas õhk ja saastatud õhk. Termomeeter: Temperatuuriskaala. Pluss- ja miinuskraadid. Õhu-, keha- ja veetemperatuuri mõõtmine. Ilmateate mõistmine.

Loodusvarad: Loodusvara/maavara. Maavarade tähtsus inimese elus. Savi, liiv, turvas, põlevkivi, paekivi. Muld, mulla harimine. Loodusvarade säästlik kasutamine. Loodushoid. Valgusõpetus: Looduslikud ja kunstlikud valgusallikad. Prillid, suurendusklaas. Hea valgustuse tähtsus.

<p><i>Elekter igapäevaelus. Ohutus. Elektri tähtsus ja säästmine.</i></p>	
<p>MAATEADUS</p>	
<p><i>Elukoht: Oma kodulinna/valla kaart ja olulisemate kohtade leidmine sellelt (kodu, kool).</i></p> <p><i>Eestimaa. Eestimaa kaart: Suuremad linnad, jõed, järved Eestimaal. Õpilaste poolt külastatud linnade märkimine kaardil. Eesti naaberriigid. Naaberriikide rahvad, keel ja rahvussümboolika.</i></p> <p><i>Pinnavormid: Org, tasandik, poolsaar.</i></p> <p><i>Ilmakaared. Põhja- ja lõunasuuna määramine kompassiga.</i></p> <p><u>Plaan, maakaart, gloobus</u></p> <p><i>Plaan:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Klassi plaani koostamine ja kasutamine ruumis orienteerumisel.</i> ▪ <i>Leppemärgid plaanil (puu, maja, jõgi, tee, mööbliesemed).</i> ▪ <i>Plaanil märgitud objektide/esemete leidmine klassis, koolis, õues.esemete leidmisel.</i> ▪ <i>Kodulinna/küla plaan, oluliste objektide leidmine plaanilt. Orienteerumismängud koduasulas.</i> <p><i>Kaart:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Geograafiline Eesti, Euroopa ja maailma kaart:vaatlemine, võrdlemine.</i> ▪ <i>Eestimaa leidmine Euroopa ja maailma kaardilt (õpetaja abil). Naaberriikide nimetamine kaardi abil.</i> ▪ <i>Leppemärgid kaardil (asula, maantee, jõgi jms). Leppevärvide äratundmine.</i> ▪ <i>Ookeanidele, maismaale, jõgedele, järvedele, asulatele osutamine erinevatel kaartidel (Eesti-, Euroopa-, maailma kaart).</i> <p><i>Gloobus:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Ookeanile, maismaale, mägedele osutamine gloobusel.</i> ▪ <i>Eesti ühine leidmine ja märkimine gloobusel.</i> 	<p><i>Teab Eesti suuremaid linnu, saari, veekogusid ning õpitud välisriike.</i></p> <p><i>Tunneb riigi sümboolikat.</i></p> <p><i>Oskab kaardilt leppemärkide järgi näidata veekogusid, kõrgustikke ja saari.</i></p> <p><i>Teab ja tunneb ära gloobuse ja kompassi ning teab selle otstarvet.</i></p>

OHUTUSNÕUDED

Liiklus: Liiklusmärgid. Liikluseeskirja vajalike sätete tundmine ja järgimine liikluses.

Jalgrattaga liiklemine.

Ohutusnõuete täitmine:

- *Hädaabi number 112; vajaliku informatsiooni edastamine.*
- *Käitumine erinevates ohusituatsioonides: evakuatsioonisiltide mõistmine ja järgimine.*
- *Telefoni kasutamine.*
- *Teistele suunatud ohtliku käitumise märkamine; ohu vältimine; abi kutsumine.*

Liikleb võimalikult iseseisvalt koduasulas.

Järgib tähtsamaid liiklusreegleid jalgsi ja jalgrattaga liigeldes.

Oskab märgata ohtu enese ja teiste jaoks ning vajadusel kutsuda abi.

Matemaatika

Matemaatikaalased teadmised ja oskused on toimetuleku eeldused olmes ja töös, seetõttu on matemaatika **õppe- ja kasvatuse eesmärk** toimetulekuõppes luua õpilasele tingimused matemaatikapädevuse kujunemiseks:

- suutlikkus praktilise tegevuse protsessis tajudele toetudes orienteeruda hulkade, mõõtude ja arvude vahelistes seostes ja suhetes;
- kasutada mõnda enamlevinud mõõtevahendit;
- sooritada elementaarseid matemaatilisi tehteid (praktiliselt, materialiseeritult);
- mõista ja kasutada praktilise tegevusega seotud graafilisi sümboleid ja lihtsaid mudeleid;
- rühmitada objekte tajutavatele tunnustele ja tajukujutlustele toetudes;
- teostada igapäevaelus toimetulekuks vajalikke rahalisi toiminguid õpitud arvuvalla piires.

Matemaatikat õpitakse integreeritult teiste õppeainete ja tegevustega, kasutatakse mängulisi ja elulisi situatsioone, laua- ja arvutimänge. Harjutamisel kasutatakse abiks mitmesuguseid arvutiprogramme.

Matemaatika õpetamine toimub integreeritult teiste õppeainete ja tegevustega. Matemaatikaalased teadmised ja oskused on olmes ja töös toimetuleku eeldused, seepärast seostatakse matemaatika õpetamine toimetulekuõppes tihedalt igapäevase eluga. Õppeprotsessis taotletakse õpilaste matemaatikapädevuse kujunemist: suutlikkus praktilise tegevuse protsessis tajudele toetudes orienteeruda hulkade, mõõtude ja arvude vahelistes seostes ja suhetes; kasutada mõnda enamlevinud mõõtevahendit; sooritada elementaarseid matemaatilisi tehteid (praktiliselt, materialiseeritult); mõista ja kasutada praktilise tegevusega seotud graafilisi sümboleid ja lihtsaid mudeleid; rühmitada objekte tajutavatele tunnustele ja tajukujutlustele toetudes; teostada igapäevaelus toimetulekuks vajalikke rahalisi toiminguid õpitud arvuvalla piires. Uusi teadmisi ja oskusi õpetatakse osaoskuste kaupa, kasutades mängulisi ja elulisi situatsioone. Matemaatikatundide läbiviimisel on eriline osakaal vaatlusel, õppekäikudel ja praktilistel tegevustel. Matemaatilisi oskusi võib omandada/kinnistada õuesõppe vormis, rõhutades praktilise harjutamise osa. Õpetamisel kasutatakse konkreetseid ja õpilaste kogemustega ühtivaid väljendeid. Esemete ja nende tunnuste üldistamise ja rühmitamise aluseks on konkretiseerimine. Tähelepanu pööratakse rühmade moodustamiseks vajalikele tunnustele, hulkadega opereerides märgatakse hulga elementide muutusi, hulga muutumise põhjusi. Kõik ülesanded hulkadega sooritatakse esmalt materjaliseeritult, kasutades erinevaid esemaid, asju ja pildimaterjali. Tekstülesanded on enamasti suulised ning neil on praktiline ja õpilastele lihtsalt mõistetav sisu. Sotsiaalmatemaatika tunnid viiakse läbi töö õppe või elu- ja toimetulekuõppe tundidega integreeritult. Harjutamisel kasutatakse võimalusel abiks mitmesuguseid mängulisi arvutiprogramme.

Matemaatika õpetamisel toimetulekuõppes lähtutakse iga konkreetse õpilase hetke arengutasemest ja lähima arengu vallast. Individuaalse õppekava (IÕK) koostamisel arvestatakse iga õpilase individuaalseid võimeid, hetke arengutaset ja lähima arengu valda. Juhul, kui õpilase teadmiste ja oskuste tase ületab põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava toimetulekuõppe matemaatika ainekava õpitulemustes ja õppesisus esitatud, lähtutakse IÕK koostamisel põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava lihtsustatud õppe matemaatika ainekavades esitatud õppesisust.

ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

Matemaatika õpetamine toimub üldõppe põhimõttel – integreeritult teiste ainetega.

Olulisel kohal on praktilised tegevused mitmesugustest esemetest koosnevate hulkadega, vaatus- ning eristamisoskuse kujundamine: osahulkade ühendamine, osahulga eraldamine, hulkade võrdlemine.

I arengutase

<i>Õppesisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
TEGEVUSED ESEMETEGA, SUURUSKUJUTLUSED	
<p><i>Esemete vaatlemine ja eristamine, nimetamine: esemed klassis, õpilaste riietusesemed, koolitarbed, mänguasjad, puuviljad. Esemete otstarve.</i></p> <p><i>Esemete värvuse eristamine ja väljendamine.</i></p> <p><i>Esemete võrdlemine värvuse, suuruse järgi (suur-väike, pikk-lühike, ühesuurused).</i></p> <p><i>Esemete leidmine tunnuse järgi, rühmitamine etteantud tunnuse alusel, tunnuse sõnastamine.</i></p>	<p><i>Võrdleb esemeid värvuse, suuruse ja kuju järgi.</i></p> <p><i>Eristab esemeid ja nende kujutisi (3-4) värvuse, suuruse ja vormi järgi.</i></p> <p><i>Rühmitab objekte ja graafilisi kujutisi etteantud tunnuse alusel.</i></p> <p><i>Nimetab tuttavate esemete või nende kujutiste rühma.</i></p>
VORMIKUJUTLUSED	
<p><i>Ümmargused ja kandilised objektid. Pallide, kuubikute, klotside võrdlemine kuju, kuju-värvuse ja kujusuuruse järgi näidisele toetudes.</i></p> <p><i>Esemete ja graafiliste kujutiste (ring, kolmnurk, nelinurk) rühmitamine kuju (ümmargune, kandiline) järgi.</i></p> <p><i>Graafiliste kujutiste kopeerimine (joonte tõmbamine).</i></p>	<p><i>Rühmitab objekte, graafilisi kujutisi etteantud tunnuse alusel.</i></p> <p><i>Nimetab tuttavate esemete või nende kujutiste rühma.</i></p> <p><i>Eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, nende graafilisi kujutisi.</i></p>

<i>RUUMIKUJUTLUSED</i>	
<p><i>Oma keha tajumine. Kehaosad.</i></p> <p><i>Eseme asukoha määramine õpilase kehast lähtuvalt: ruumisuhted minu ees – minu taga, ette – taha.</i></p> <p><i>Objektide vahelised ruumisuhted: peale – alla, peal – all, kõrval, juures.</i></p>	<p><i>Mõistab suhteid peal, ette- taha, peale- alla, kõrvale ning asetab esemeid etteantud kohale.</i></p> <p><i>Tegutseb lihtkorralduste alusel õpitud ruumisuhteid mõistes ja kasutades.</i></p>
<i>AJAKUJUTLUSED</i>	
<p><i>Päev - öö.</i></p> <p><i>Päeva osad: öö, päev.</i></p> <p><i>Inimeste tüüpilised tegevused päeval, öösel.</i></p> <p><i>Piltpäevaplaan.</i></p> <p><i>Isikliku päevaplaani täitmine: praegu, enne, pärast, samal ajal.</i></p> <p><i>Nädal. Kooli- ja puhkepäevad.</i></p> <p><i>Aasta. Aastaaja tajutavad tunnused.</i></p>	<p><i>Eristab järgmiste tegevuste järjestust: praegu, enne, pärast.</i></p> <p><i>Teab tüüpilisi päeval ja öösel sooritatavaid tegevusi.</i></p>
<i>HULGAKUJUTLUSED</i>	
<p><i>Objektide rühma vaatlemine.</i></p> <p><i>Hulga suuruse tajumine (üks- palju). Hulkade moodustamine ühise tunnuse alusel.</i></p> <p><i>Standardsete hulkade tajumine. Hulkarv seos ilma loendamiseta (kuni 2 elementi hulgas), hulkade ja hulgakaartide tajumine.</i></p> <p><i>Matemaatilised jutukesed hulkade praktiliseks muutmiseks (ühendamiseks, osahulga eraldamiseks) kui eelharjutused tekstülesannete mõistmiseks.</i></p>	<p><i>Eristab hulki põhimõttel üks-palju</i></p> <p><i>Moodustab ja eraldab hulki ühise tunnuse alusel.</i></p> <p><i>Tajub standardseid kuni kahest elemendist koosnevaid hulki ilma loendamiseta.</i></p>
<i>TEKSTÜLESANDED</i>	
<p><i>Matemaatilised jutukesed hulkade praktiliseks muutmiseks (ühendamiseks, osahulga eraldamiseks) kui eelharjutused tekstülesannete mõistmiseks.</i></p>	<p><i>Lahendab abiga lihtsaid matemaatilisi jutukesi (tekstülesannete eelharjutused)</i></p> <p><i>Osaleb mõnes õpitud laua- või arvutimängus.</i></p>

II arengutase

Õpilase iseseisvuse suurenemine õpiülesannete täitmisel. Õpitakse loendama ning seostama hulka ja arvu, lahendama praktilisi arvutusülesandeid 10 piires.

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
TEGEVUSED ESEMETEGA, SUURUSKUJUTLUSED	
<p><i>Esemetest või nende kujutistest (3-4 elementi) jadade koostamine suurustunnuste järgi nii kasvavas kui kahanevas järjekorras.</i></p> <p><i>Esemete ja nende kujutiste võrdlemine (pikk-lühike, ühepikkused; kõrgemadal, ühekõrgused, lai-kitsas, ühelaiused; ühesuurused).</i></p> <p><i>Eri mahuga anumad.</i></p>	<p><i>Võrdleb objekte õpitud suurustunnuste järgi.</i></p> <p><i>Koostab kuni viiest esemest või nende kujutisest nii kasvavat kui kahanevat jada.</i></p>
VORMIKUJUTLUSED	
<p><i>Geomeetrilised kujundid ring, kolmnurk, ruut, ristkülik. Äratundmine, konstrueerimine, võrdlemine, joonistamine, joonestamine (joonlaua abil), nimetamine.</i></p> <p><i>Mustrite koostamine. Geomeetristest kujunditest koostatud jadade jätkamine järjestust säilitades.</i></p>	<p><i>Tunneb geomeetrilisi kujundeid ring, nelinurk ja kolmnurk ning oskab neid nimetada.</i></p> <p><i>Rühmitab 5-7 objekti või graafilist kujutist kahe tunnuse alusel.</i></p>
RUUMIKUJUTLUSED	
<p><i>Eseme asukoha määramine õpilase kehast lähtudes.</i></p> <p><i>Objektidevaheliste ruumisuhete tajumine: ees, esimene, keskel, kõrval, kõige taga, viimane.</i></p> <p><i>Esemete asukoha määratlemine ja paigutamine õpitud ruumisuhete piires. Üleval – all, ülemine-alumine, peal - all; ees-taga- järel; kõrval, juures, vahel, keskel.</i></p> <p><i>Sees – väljas (peale-alla, peal, all, kõrval, juures).</i></p> <p><i>Kaugel-lähedal.</i></p>	<p><i>Mõistab suhteid ees, esimene, keskel, kõrval, kõige taga, viimane.</i></p> <p><i>Oskab määrata esemete asukohta ruumisuhete</i></p> <p><i>mõistete üleval-all, ülemine- alumine, peal-all; ees-taga- järel; kõrval, juures, vahel, keskel; sees-väljas, peale-alla, peal, all, kõrval, juures; kaugel-lähedal piires.</i></p>
AJAKUJUTLUSED	

<p><i>Täna, eile, homme, seostamine tunniplaaniga, nädalapäevade nimetustega. Ööpäeva osad: öö, päev, hommik, lõuna, õhtu, öö; iseloomulikud (tuttavad) tegevused ja seisundid.</i></p> <p><i>Enne, pärast, ruttu, kaua.</i></p> <p><i>Aasta. Aastaajad ja nimetused.</i></p> <p><i>Kell. Täis- ja pooltund. Täistundide seostamine laste tegevustega.</i></p>	<p><i>Teab nädalapäevade ja aastaaegade järgnevust ja nimetusi.</i></p> <p><i>Teab oma vanust ja sünnipäeva.</i></p> <p><i>Tunneb kella täis- ja pooltunni täpsusega.</i></p>
<p><i>HULGAKUJUTLUSED</i></p>	
<p><i>Hulga samaväärsuse säilimine elementide asukoha ja paigutuse muutumisel. Objektide rühmade (hulgakaardi) vaatlemine, üks-iiheses vastavuses võrdlemine (peale, kõrvale asetamisega). Tulemuse sõnastamine: on samapalju, on rohkem, on vähem.</i></p> <p><i>Hulkade praktiline suurendamine, vähendamine, võrdsustamine üksühesele vastavusele toetudes.</i></p> <p><i>Hulkade moodustamine elementide (võta pallid), arvu (võta kaks), elementide ühe kuni kahe tunnuse (võta suured punased), arvu ja tunnuse järgi (võta kaks suurt palli). Hulga elementide loendamine.</i></p>	<p><i>Suudab abiga lahendada jõukohaseid elulisi hulkade ühendamise ja hulgast osa eraldamise ja võrdlemise ülesandeid.</i></p> <p><i>Loendab esemeid, seostab hulga, arvu ja numbriga 1-10 piires.</i></p> <p><i>Vastab küsimusele mitu? õpitu ulatuses.</i></p>
<p><i>KUJUTLUSE LOOMINE ARVUST, TEHTED ARVUDEGA</i></p>	
<p><i>Arv kui hulga tunnus: hulk-arv seos. Loendamine vastavalt õpilase võimetele. Uue arvu moodustamine eelmisele ühe juurdelisamise teel.</i></p> <p><i>Arvu suurendamine ja vähendamine toetudes abivahendite (eeltöö liitmisele ja lahutamisele).</i></p> <p><i>Arvule vastavate hulkade tajumine ja moodustamine.</i></p> <p><i>Arvurida, arvu naabrid. Hulga jaotamine osahulkadeks. Arvu koostis (liitehitus). Arv-number. Seos hulk-arv-number. Järgarvud (esimene, teine, kolmas, neljas, viies).</i></p> <p><i>Arvu ja järgarvu vastandamine.</i></p>	<p><i>Teab naturaalarvude järjestust 1-10 ning seostab hulga, arvu ja numbriga.</i></p> <p><i>Loendab esemeid ning seostab hulga, arvu ja numbriga 1-10 piires.</i></p> <p><i>Vastab küsimusele mitu? õpitu ulatuses.</i></p>

RAHAÜHIKUD	
<p><i>Euro 5-, 10-, 20-, 50- eurosed paberrahad, nende äratundmine.</i></p> <p><i>Euromündid (1ne ja 2ne euromünt). Sendid, eristamine euromüntidest. Paberraha vahetamine .</i></p> <p><i>Raha praktiline kasutamine ostude, maksete tegemisel. Poemäng.</i></p>	<p><i>Tunneb käibelolevaid rahaühikuid (1-, 2-, 5- ja 10- euroseid).</i></p> <p><i>Eristab münti sentidest.</i></p>
MÕÕTMINE	
<p><i>Mõõtmine mõõdupulgaga, sammudega. Mõõtmise tulemuse sõnastamine arvuga. Meeter.</i></p> <p><i>Raskus. Kaalumine käega, objekti raskuse tajumine. Eri raskusega objektide võrdlemine lihastundlikkuse alusel: kerge-raske, kergem-raskem.</i></p> <p><i>Kaalumine kaaluga. Kilogramm.</i></p> <p><i>Mahtuvusmõõtmine.</i></p> <p><i>Praktilised mõõtmised.</i></p>	<p><i>Oskab mõõta mõõdupulga, sammude ja kaaluga.</i></p> <p><i>Tajub lihastundlikkuse alusel raskemat ja kergemat.</i></p> <p><i>Teab pikkusühikut meeter ja raskusühikut kilogramm.</i></p> <p><i>Sooritab abiga praktilisi mõõtmis- ja kaalumisülesandeid.</i></p>
TEKSTÜLESANDED	
<p><i>Jutukesed matemaatilistest situatsioonidest (hulkade ja mõõtude seostest): ühendamine, kokkuloendamine, osahulga eraldamine, kahe hulga võrdlemine. Kasutatakse praktiliselt läbitehtavaid ülesandeid, mille lahendus on saavutatav situatsioonipildile toetudes.</i></p>	<p><i>Lahendab praktiliselt läbitehtavaid tekstülesandeid toetudes situatsioonipildile.</i></p>

III arengutase

Rõhuasetus on nn sotsiaalmatemaatikal. Matemaatikat õpitakse eluliste probleemide parema mõistmise ja edukama lahendamise eesmärgil. Analüüsitakse ja lahendatakse matemaatilisi probleemsituatsioone (sh tekstülesandeid).

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
TEGEVUSED ESEMETEGA, SUURUSKUJUTLUSED	
<i>Esemete ja nende kujutiste võrdlemine kõrguse, paksuse/jämeduse, sügavuse, mahu tunnuste järgi.</i> <i>Jadade koostamine suurustunnuste järgi. Jadade piiride sõnastamine (see põõsas on kõige madalam, see kuusk on kõige kõrgem).</i>	<i>Võrdleb esemeid või nende kujutisi ning koostab jadasid kõikide õpitud suurustunnuste järgi.</i> <i>Rühmitab 2-3 üldistustasandil ning moodustab allrühmi.</i>
VORMIKUJUTLUSED	
<i>Geomeetrilised kujundid ring, kolmnurk, ruut, ristkülik. Äratundmine, konstrueerimine, võrdlemine, joonistamine, joonestamine (joonlaua abil), nimetamine.</i> <i>Mustrite koostamine. Geomeetristest kujunditest koostatud jadade jätkamine järjestust säilitades.</i>	<i>Koostab mitmest geomeetrisest kujundist koosnevat jada näidise järgi.</i> <i>Rühmitab 2-3 üldistustasandil, moodustab allrühmi.</i>
RUUMIKUJUTLUSED	
<i>Eseme asukoha määramine oma keha suhtes, teise eseme suhtes muutuvates tingimustes ruumis ja tasapinnal.</i> <i>Ruumisuhteid sisaldavate tegevusjuhiste mõistmine ja täitmine</i>	<i>Oskab määrata eseme asukohta oma keha suhtes, kasutades õpitud mõisteid.</i> <i>Täidab ruumisuhteid sisaldavaid tegevusjuhiseid.</i>

AJAKUJUTLUSED	
<p><i>Aastaring. Aasta ja 12 kuud. Aastaajad, seostamine kuudega.</i></p> <p><i>Kalender. Kalendri kasutamine.</i></p> <p><i>Nädala- ja kuupäeva seostamine toetudes kalendrile.</i></p> <p><i>Kella tundmine. Täistund, pooltund, veerandtund, kolmveerandtund. Ajakavad: tv-kava, sõiduplaan, elektrooniline tabloo. Kuupäev ja kellaeg telekavas.</i></p> <p><i>Aja planeerimine seoses enda tegevusega.</i></p>	<p><i>Suudab ligikaudu ette kujutada tuttava toimingu sooritamiseks kuluvat aega.</i></p> <p><i>Oskab kasutada kalendrit.</i></p> <p><i>Teab kuupäeva ja kellaaja märkimise viise.</i></p>
HULGAKUJUTLUSED	
<p><i>Hulkade praktiline suurendamine, vähendamine, võrdsustamine.</i></p> <p><i>Hulkade praktiline ühendamine, eraldamine, jaotamine osahulkadeks. Hulga koostisse kuuluvate osahulkade variatiivsus.</i></p>	<p><i>Suudab võrrelda hulki praktiliste vahendite abil, kasutades mõisted rohkem, vähem, ühepalju.</i></p> <p><i>Jaotab praktiliste tegevustega hulki erinevateks osahulkadeks ja ühendab osahulki üheks hulgaks.</i></p>
KUJUTLUSE LOOMINE ARVUST, TEHTED ARVUDEGA	
<p><i>Arvu koostis. Arvu liitehitus. Liitmine ja lahutamine. Märgid +, -, =.</i></p> <p><i>Arvu liitehituse kasutamine liitmisel ja lahutamisel, arvu kümnendkoostise tutvustamine.</i></p> <p><i>Naturaalarvude järjestus 1-100 piires kasutades abivahendeid (arvutabel) Täiskümnete numeratsioon 100-ni. Järgarvude praktiline kasutamine igapäevaelus.</i></p>	<p><i>Teab naturaalarvude järjestust õpitud ulatuses.</i></p> <p><i>Loeb ja kirjutab 1- ja 2-kohalisi numbraid.</i></p> <p><i>Liidab ja lahutab abiga õpitud numeratsiooni piires ning teab liitmise ja lahutamise praktilist tähendust.</i></p> <p><i>Kasutab tehteid vastavalt matemaatilisele situatsioonile.</i></p>
RAHAÜHIKUD	
<p><i>Raha saamine ja kasutamine.</i></p> <p><i>Palk, pension, sisseostud, üür, erinevad teenused, jne.</i></p> <p><i>Praktilised ülesanded rahaga: ostmine, müümine, maksmine, laenamine. Taskuraha. Raha kokkuhoid.</i></p> <p><i>Väikeste ostude sooritamine kaupluses. Hinnasiltide leidmine ja lugemine. Hinna ja olemasoleva raha seos. Poemäng.</i></p>	<p><i>Oskab kasutada raha õpitu piires praktilises situatsioonis.</i></p>

MÕÕTMINE	
<p><i>Pikkusühikud: m, km;</i></p> <p><i>Raskusühikud: g, kg; Mahu mõõtmine koduste vahenditega (klaas, lusikas) Skaalad.</i></p> <p><i>Kraadiklaasid (termomeetrid), toa-ja välistemperatuuri näit, ülesmärkimine, praktiline võrdlemine.</i></p> <p><i>Kehatemperatuur.</i></p> <p><i>Praktiline mõõtmine (sh enda pikkus, kaal, kinganumber).</i></p>	<p><i>Oskab mõõta õpitud mõõteriistadega.</i></p> <p><i>Teab erinevate mõõtühikute (pikkus-, raskus-, mahuihikud) nimetusi ja praktilist tähendust.</i></p> <p><i>Teab enamlevinud mõõtühikute lühendeid (kg, g, cm, m, km).</i></p>
TEKSTÜLESANDED	
<p><i>Elulise sisuga 1-tehteliste tekstülesannete suunatud koostamine ja lahendamine, kusjuures ülesannet sisu modelleeritakse näitvahenditega (pildid, skeemid) või praktilise tegevusega.</i></p>	<p><i>Koostab ja lahendab elulise sisuga tekstülesandeid toetudes näitvahenditele ja praktilistele tegevustele.</i></p>

Muusikaõpetus

Muusikaõpetuse kaudu arendatakse õpilaste suhtlemis- ning eneseväljendusoskust, seetõttu on muusikaõpetuse **õppe- ja kasvatuse eesmärk** toimetulekuõppes luua õpilasele muusikaliste tegevuste kaudu tingimused kõne (sõnavara, kõnemõistmine, ilmekus) arenguks.

ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

Muusikaõpetuse tundides kujundatakse ja arendatakse õpilase muusikalisi võimeid ja hoiakuid. Laulu ja muusika abil väljendatakse oma tundeid, õpitakse tajuma erinevaid meeleolusid, arendatakse muusikalist maitset.

Muusikaõpetuses on olulisel kohal laulmine, milles saadakse ühismusitseerimise ja ühise tegutsemise kogemust ning positiivset elamust.

Muusikaõpetuse kaudu arendatakse õpilaste suhtlemis- ning eneseväljendusoskust.

Muusikaõpetuse tundides arendatakse laule kuulates ja lauldes õpilaste kõnet (sõnavara, kõne mõistmine, ilmekus).

I arengutase

Õpetuse rõhuasetused

- õpilane õpib huvi tundma muusika ja rütmi vastu
- õpilane õpib liigutusi sooritama eri rütmis ja tempos
- rütmipillimängu ning laulumängude abil koordineeritakse silma ja käe koostööd

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
<i>MUUSIKA KUULAMINE</i>	
<i>Helid ja mürad looduses ja ruumis. Helide kuulamine, matkimine, väljendamine liigutuste ja sümbolitega. Kuuldud hääle seostamine pildiga. Reageerimine vastavalt muusika iseloomele (plaksutamine, lehvitamine, käte, jalgade, kehaga liigutamine). Õpitud laulude äratundmine. Lihtsamate žanrite äratundmine (laul, tants).</i>	<i>Tunneb huvi muusika vastu, reageerib vastavalt muusika iseloomele käte, jalgade või keha liikumisega. Eristab erinevaid hääli ja mürasid muusikast. Tunneb ära õpitud laule.</i>

LAULMINE	
<p><i>Õpetaja laulmise kuulamine, jälgimine, laulu osaline kaasa laulmine.</i></p> <p><i>Osalemine laulmisel: plaksutab või laulab kaasa.</i></p> <p><i>Nime-, tere-, värvi- ja iseteenindamislaulud.</i></p> <p><i>Laulud vastavalt päeva osale, aastariütmile.</i></p> <p><i>Esinemine teistele.</i></p>	<p><i>Laulab kaasa või osaleb mõne õpitud laulu esitamisel.</i></p>
PILLIMÄNG	
<p><i>Muusikale kaasa mängimine kehapillil (plaksutamine) õpetajaga koos või ettenäitamisel.</i></p> <p><i>Rütmi kaasamängimine saatemuusikaga (randmekuljused, kõlapulgad).</i></p> <p><i>Mängimine pillil, üks heli, heli ja vaikuse vaheldumine, palju helisid.</i></p>	<p><i>Oskab kasutada rütmipille.</i></p> <p><i>Mängib muusikale kaasa rütmipillil ning eristab ühe ja mitme rütmipilli heli.</i></p>
MUUSIKALIS-RÜTMILINE LIIKUMINE	
<p><i>Liikumised koos õpetajaga vastavalt laulu tekstile ja muusika meeleolule.</i></p>	<p><i>Matkib liigutusi ja liigub muusikale vastavalt õpetaja eeskujul.</i></p>

II arengutase

Õpetuse rõhuasetused

- õpilane õpib/harjutab sihipäraselt kasutama rütmipille
- õpilane õpib/harjutab pillimängu, laulmist ja laulumängu- areneb eri kehaosade koostöö
- õpilane õpib hindama muusikat meeldib- ei meeldi põhimõttel

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
MUUSIKA KUULAMINE	
<p><i>Muusikapalade kuulamine.</i></p> <p><i>Erinevate häälte äratundmine (nais-, mees-, lastehääled). Marsi eristamine teistest rütmidest.</i></p> <p><i>Muusikapalade tunnuste kurb-rõõmus, vali-vaikne, kiire-aeglane eristamine muusikalistes näidetes ja väljendamine liikumises.</i></p> <p><i>Kontsertide külastamine.</i></p> <p><i>Eesti rahvamuusika.</i></p>	<p><i>Eristab muusikapalade tunnuseid kurb-rõõmus ja rütmi kiire-aeglane.</i></p> <p><i>Eristab õpitud laulu, tantsuviisi ja marsi.</i></p>
LAULMINE	
<p><i>Jõukohaste rahva- ja lastelaulude laulmine.</i></p> <p><i>Laulu sisule vastava karakteriga ilmeka laulmine.</i></p> <p><i>Hääle tugevuse muutmine lauldes.</i></p> <p><i>Tunnete väljendamine laulu ja muusika abil.</i></p> <p><i>Laulmine mitmekesi ühtses tempos.</i></p> <p><i>Hoidumine hääle liigsest pingutamisest.</i></p>	<p><i>Oskab laulda õpitud laste- ja rahvalaulu valjult ja vaikselt, oskab muuta hääle tugevust.</i></p>
PILLIMÄNG	
<p><i>Rütmide kuulamine ja taasesitamine rütmipillidel, aeglane ja kiire rütm.</i></p> <p><i>Rütmi kaasamängimine.</i></p> <p><i>Eri pillidel mängitud tuttava muusikapala äratundmine, kasutatud pilli nimetamine.</i></p> <p><i>Rahvapillidel mängitud palade kuulamine.</i></p>	<p><i>Oskab kasutada erisuguseid rütmipille.</i></p>

MUUSIKALIS-RÜTMILINE LIIKUMINE	
<p><i>Muusikapala tunnuste väljendamine liikumises.</i></p> <p><i>Rütmikas õpitud tantsuelementide (kõnd, jooks, päkkadel kõnd, keerutamine paarilisega, liikumine hanereas ja ringis nii üksi kui paarilisega) kasutamine ringmängudes ja õpetaja poolt seatud tantsudes.</i></p> <p><i>Liikumine tempos, rütmi ja suuna muutmine sõnalise märguande peale.</i></p> <p><i>Liikumine katkestatud muusika järgi.</i></p>	<p><i>Liigub vastavalt muusika tunnustele.</i></p>

III arengutase

Õpetuse rõhuasetused

- õpilane tutvub tänapäeva muusika eri stiilidega ja oskab valida oma eelistusi
- õpilane tegeleb muusika kui harrastusega

Õpisisu	Õpitulemused
MUUSIKA KUULAMINE	
<p><i>Muusikapalade kuulamine: soololaul, koorilaul; kõrge- ja madal hääl.</i></p> <p><i>Orkester, erinevad pillid.</i></p> <p><i>Loodushäältega seotud muusika kuulamine.</i></p> <p><i>Muusikaetenduste- ja kirikukontertide külastamine.</i></p> <p><i>Orel</i></p> <p><i>TV-st ja raadiost muusikasaadete jälgimine/kuulamine.</i></p> <p><i>Teiste maade rahvamuusika.</i></p> <p><i>Teiste maade levimuusika</i></p> <p><i>Klassikaline muusika</i></p>	<p><i>Eristab soololaulu koorilaulust.</i></p> <p><i>Eristab kõrget ja madalat häält.</i></p> <p><i>Eristab orkestrit üksiku instrumendi mängust.</i></p> <p><i>Eristab levi- ja klassikalist muusikat.</i></p>

LAULMINE	
<p><i>Eakohaste laulude (lemmiklaulud) laulmine.</i></p> <p><i>Seltskonnalaulud. Kooslaulmine.</i></p> <p><i>Muusikalised laulumängud. Pillisaated.</i></p> <p><i>Laulmine koos liikumise, liigutuste või pillimänguga.</i></p> <p><i>Esinemine kontserdil. Oma ja teiste tegevuse kooskõlastamine.</i></p> <p><i>Hääle tugevuse võimendamine (võimendustehnika, mikrofonid).</i></p> <p><i>Hoidumine liiga valjust helist (muusika, müra) kui kahjustavast toimest kuulmisele.</i></p>	<p><i>Osaleb koorilaulus.</i></p>
PILLIMÄNG	
<p><i>Erinevast materjalist pillide kuulamine ja mängimine.</i></p> <p><i>Kaasmängud rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele.</i></p> <p><i>Osalemine ansamblimängus.</i></p>	<p><i>Eakohaste laulude laulmine.</i></p> <p><i>Kooslaulmine. Muusikalised mängud, pillisaated.</i></p> <p><i>Pillimäng koos laulmise, liikumise ja liigutustega.</i></p> <p><i>Esinemine kontserdil.</i></p> <p><i>Osaleb ansamblimängus.</i></p>
MUUSIKALIS-RÜTMILINE LIIKUMINE	
	<p><i>Osaleb seltskonnatantsudes ning laulab ja tantsib koos teistega muusika saatel.</i></p>

Rütmika

Rütmika õppe- ja kasvatuse eesmärgiks toimetulekuõppes on arendada iga lapse individuaalsetest eeldustest lähtuvalt rühti, tasakaalu, koordinatsiooni, liikuvust ning ruumi- ja rütmitaju.

ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

I arengutase

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
HARJUTUSED KEHATUNNETUSE SAAVUTAMISEKS	
<i>Käte kõverdamine ja sirutamine, rusikasse surumine ja avamine. Käte plaksutamine. Roomamine. Põlvedel ja neljakäpukil käimine.</i>	<i>Sooritab kehatunnetusharjutusi koostegevuses, imiteerimise, näidise ja verbaalse või alternatiivsete vahenditega antud instruksiooni järgi. Kõverdab ja sirutab käsi, pigistab rusikasse ja plaksutab. Liigub roomates, põlvedel ja neljakäpukil.</i>
KOORDINATSIOONIHARJUTUSED	
<i>Erinevate muusikate saatel liikumine ringis. Teeb vastavalt muusika rütmile kaasa ette näidatavaid liigutusi.</i>	<i>.Liigub erineva rütmiga ja tempoga muusika saatel. Liigub ringis. Tunneb ära erinevate harjutuste ja tegevustega kaasnevat muusikat.</i>
RÜHI- JA TASAKAALUHARJUTUSED	
<i>Sirutus-, venitus-, painutus harjutused Tasakaaluharjutused: üksi või paaris, abivahenditega või ilma.</i>	<i>Sooritab rühi- ja tasakaaluharjutusi koostegevuses, imiteerimise, näidise ja verbaalse või alternatiivsete vahenditega antud instruksiooni järgi.</i>

SOTSIAALSET JA EMOTSIONAALSET ARENGUT TOETAVAD HARJUTUSED	
<p>Õpilased liiguvad ringikujuliselt erinevate muusika rütmide saatel.</p> <p>Erinevad muusika-, laulu ja tantsumängud.</p>	<p>Sooritab sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi koostegevuses, imiteerimise, näidise ja verbaalse või alternatiivsete vahenditega antud instruksiooni järgi.</p> <p>Liigub erineva rütmiga muusika saatel.</p> <p>Tantsib lihtsaid tantse ja laulumänge.</p> <p>Tunneb ära erinevate harjutuste ja tegevustega kaasnevat muusikat.</p> <p>Esineb õpitud tantsude ja ringmängudega klassi ning kooli üritustel.</p>
LÕDVESTUSHARJUTUSED	
<p>Painutus- ja lõdvestusharjutused, nende tunnetamine.</p>	<p>Õpilane naudib lõõgastumist.</p>

II arengutase

Õpisisu	Õpitulemused
HARJUTUSED KEHATUNNETUSE SAAVUTAMISEKS	
<p>Erinevate muusikate saatel liikumine ringis.</p> <p>Teeb vastavalt muusika rütmile kaasa ette näidatavaid liigutusi</p>	<p>Sooritab õpitud kehatunnetusharjutusi eeskuju järgi ning vajalikus rütmis ja tempos.</p> <p>Liigub kooskõlas muusikaga.</p>
KOORDINATSIOONIHARJUTUSED	
<p>Koordinatsiooniharjutused üksi või paarides</p> <p>Ettenäidatud harjutuste sooritamine.</p>	<p>Sooritab õpitud koordinatsiooniharjutusi eeskuju järgi ning vajalikus rütmis ja tempos.</p> <p>Liigub kooskõlas muusikaga.</p>
RÜHI- JA TASAKAALUHARJUTUSED	
<p>Sirutused, painutused.</p> <p>Tasakaaluharjutused üksi, toe abil või paarides.</p>	<p>Sooritab õpitud rühi- ja tasakaaluharjutusi eeskuju järgi ning vajalikus rütmis ja tempos.</p>

SOTSIAALSET JA EMOTSIONAALSET ARENGUT TOETAVAD HARJUTUSED	
<p><i>Tunni alustamisel ja lõpetamisel rivi harjutused.</i></p> <p><i>Harjutuste sooritamisel võtta ja säilitada kindlad asendid.</i></p> <p><i>Jälgib harjutuste sooritamisel muusika rütm.e</i></p> <p><i>Õpilased liiguvad ringikujuliselt erinevate muusika rütmide saatel.</i></p> <p><i>Erinevad muusika-, laulu ja tantsumängud.</i></p>	<p><i>Sooritab õpitud sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi eeskuju järgi ning vajalikus rütmis ja tempos.</i></p> <p><i>Teab oma kohta rivis ja suudab seda hoida tantsimisel ja harjutuste sooritamisel.</i></p> <p><i>Liigub kooskõlas muusikaga.</i></p> <p><i>Tunneb ära õpitud rahvatantsu, suudab seda kaasa tantsida.</i></p> <p><i>Esineb õpitud tantsude ja ringmängudega kooliüritustel</i></p>
LÕDVESTUSHARJUTUSED	
<p><i>Painutus- ja lõdvestusharjutused, nende tunnetamine.</i></p>	<p><i>Õpilane naudib lõõgastumist.</i></p>

III arengutase

Õpisisu	Õpitulemused
HARJUTUSED KEHATUNNETUSE SAAVUTAMISEKS	
<p><i>Erinevate muusikate saatel liikumine ringis.</i></p> <p><i>Teeb vastavalt muusika rütmile kaasa ette näidatavaid liigutusi.</i></p>	<p><i>Matkib õpitud tantsusamme ja lihtsamaid tantsujooniseid.</i></p> <p><i>Improviseerib tantsu muusika järgi.</i></p>
KOORDINATSIOONIHARJUTUSED	
<p><i>Koordinatsiooniharjutused üksi või paarides</i></p> <p><i>Ettenäidatud harjutuste sooritamine.</i></p>	<p><i>Sooritab koordinatsiooniharjutusi vajalikus rütmis ja tempos.</i></p>
RÜHI- JA TASAKAALUHARJUTUSED	
<p><i>Sirutused, painutused.</i></p> <p><i>Tasakaaluharjutused üksi, toe abil või paarides.</i></p>	<p><i>Sooritab rühi- ja tasakaaluharjutusi vajalikus rütmis ja tempos.</i></p>

SOTSIAALSET JA EMOTSIONAALSET ARENGUT TOETAVAD HARJUTUSED	
<p><i>Õpilased liiguvad ringikujuliselt erinevate muusika rütmide saatel.</i></p> <p><i>Erinevad muusika-, laulu ja tantsumängud.</i></p>	<p><i>Matkib õpitud tantsusamme ja lihtsamaid tantsujooniseid.</i></p> <p><i>Improviseerib tantsu muusika järgi.</i></p> <p><i>Tantsib lihtsamaid seltskonnatantse ning oskab tantsule paluda ja tantsu lõpetada.</i></p> <p><i>Esitab õpitud liikumiskava ja tantsu ning esineb õpitud tantsude ja ringmängudega üritustel.</i></p>
LÕDVESTUSHARJUTUSED	
<p><i>Painutus- ja lõdvestusharjutused, nende tunnetamine.</i></p>	<p><i>Õpilane lõõgastub teadlikult.</i></p>

Kunst ja käeline tegevus

Kunsti ja käelise tegevuse **õppe- ja kasvatuse eesmärgiks** on luua õpilasele tingimused:

- praktiliseks tööks vajalike liigutuste sooritamiseks;
- huvi tekkimiseks tegevuse vastu ja valmisolekuks ise midagi esteetiliselt kujundatult valmis teha;
- oma emotsioonide väljendamiseks, väljendusoskuse arenguks ning individuaalsuse ja loovuse avaldamiseks.

Kunst ja käeline tegevus on lõimitud teiste ainete teemadega. Kunsti ja käelise tegevuse tundides harjutatakse praktiliseks tööks vajalike liigutuste sooritamist, tekitatakse huvi tegevuse vastu ja soovi ise midagi esteetiliselt kujundatult valmis teha. Kunstiõpetuse kaudu ärgitatakse oma emotsioone väljendada, arendatakse väljendusoskust, individuaalsust ja loovust. Õpilastega külastatakse näitusi, muuseume, tutvustatakse rahvakunsti. Õpitakse esemeid vaatlema (tunnused, osad) ning neid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades kujutama. Kunstil ja käelisel tegevusel on kõnearenduslik suunitlus. Õpetusega taotletakse eelkõige kultuuri- ja tehnoloogiapädevuste kujunemist.

ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

I arengutase

Õpetuse rõhuasetused

- Arendatakse õpilase peenmootorikat ning silma ja käe liigutuste koordineerimist.
- Peamiseks töövormiks on koostegemine ja praktiline tegevus eeskuju või näidise järgi.
- Arvestatakse iga õpilase individuaalset käelise tegevuse ja kõne mõistmise taset.
- Õpilasele tutvustatakse erinevaid materjale ja töövahendeid, nende omadusi ning kasutamisevõimalusi; suunatakse hoidma korras oma töökohta ja -vahendeid.
- Õpilasi innustatakse tehtust rõõmu tundma. Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele.
- Õpilaste tegevust verbaliseerib pedagoog.

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
<i>KUJUTAMISÕPETUS</i>	
<i>Lihtsa objekti(pall) kujutamine vaatluse järgi. Näo osade kujutamine.</i>	<i>Maalib/joonistab lihtsa pildi(pall, õun, nägu). Oskab kasutada värve: õige pinstlihoid, värvi võtmine, pinna katmine, pintsli pesemine.</i>
<i>VÄRVUSÕPETUS</i>	
<i>Põhivärvuste eristamine, nimetamine, tundmine ja seostamine ümbritseva elu esemetega. Värvimine kontuuri piires</i>	<i>Eristab põhivärvusi.</i>
<i>MATERJALIÕPETUS</i>	
<i>Loodusliku materjali korjamine ja rühmitamine. Meisterdamine looduslikust materjalist.</i>	<i>Paigutab vaasi lilli, oksid. Rühmitab erinevaid looduslikke materjale, meisterdab juhendamisel looduslikest materjalidest.</i>
<i>TARBEKUNST JA DEKORATIIVNE KOMPOSITSIOON</i>	
<i>Lihtsate kaheosaliste mustriribade koostamine(ladumine, trükkimine)</i>	<i>Lüübib abiga kujundeid aluspaberile. Trükkib paberile, papile vms vabalt valitud mustreid(pinna võimalikult ühtlane katmine)</i>
<i>TEHNIKATE ÕPETUS</i>	
<i>Lihtsad trükitehnikad: pintsli-, jm trükk. Puhumistehnika.</i>	<i>Katab pinna pintsli trükkis. Oskab kasutada puhumistehnikat.</i>
<i>VOOLIMINE</i>	
<i>Voolimise algvõtted: savi või plastiliini vajutamine, pigistamine; tüki kaheks osaks jaotamine. Voolimise võtted: pihkude vahel rullimine, laua peal rullimine, ringikujuliselt veeretamine. Lihtsa üheosalise objekti voolimine. Jäljendite vajutamine.</i>	<i>Teab esmaseid voolimisvõtteid, voolib lihtsamaid vorme.</i>

PABERI – JA PAPI TÖÖD	
<p><i>Käärde hoidmine, lõikamine, joone järgimine.</i></p> <p><i>Paberi rebimine, kortsutamine, lõikamine, liimimine.</i></p> <p><i>Aplikatsioonitööd ettevalmistatud detailidest.</i></p>	<p><i>Rebib erinevaid pabereid (ajakirjad, siidpaber, värviline paber jms), teeb neist kleepetöid. ·</i></p> <p><i>Kleebib ettevalmistatud aplikatsioonidest pilte. ·</i></p> <p><i>Teab käärde kasutamise ohutusreegleid, lõikab abiga.</i></p>
TEKSTIILITÖÖD	
<p><i>Lõnga ja paela lõikamine.</i></p> <p><i>Lõngapildi kleepimine / abiga.</i></p> <p><i>Riidetükkide kleepimine.</i></p>	<p><i>Oskab kääre käes hoida ja abiga kasutada.</i></p> <p><i>Lõikab abiga ja kleebib riidetükke.</i></p>
TEHNILINE MODELLEERIMINE	
<p><i>Mänguklotsidest ehitamine (ladumine üksteise kõrvale, peale).</i></p>	<p><i>Kasutab klotse loovkonstrueerimisel, ehitab näidise järgi koostegemisel.</i></p>
TEMAATILISED TÖÖD	
<p><i>Teemakohase analüüsitud üksikobjekti kujutamine.</i></p>	<p><i>Osaleb ühistöodes teemapildi valmistamisel.</i></p>
OHUTUSNÕUDED JA TÖÖPAIK	
<p><i>Käärde, liimi, värvide kasutamine.</i></p> <p><i>Oma töökoha koristamine õpetaja korralduste järgi.</i></p>	<p><i>Oskab tuttava töövahendiga tegutseda õpetaja suunamisel.</i></p> <p><i>Korraldusel korrastab abiga oma tööpaiga.</i></p> <p><i>Juhendamisel järgib ohutusnõudeid pliiatsi, pintslit, liimi ja käärde kasutamisel.</i></p>

II arengutase

Õpetuse rõhuasetused:

- Jätkatakse peenmotoorika ning silma ja käe koostöö arendamist. Pikendatakse töö teostamiseks vajalikku keskendumisvõimet.
- Lisandub käsitöö.
- Tutvustatakse erinevaid materjale ja töövahendeid, nende omadusi ning kasutamisevõimalusi,
- uusi töövõtteid ning ohutustehnika nõudeid.
- Õpilast suunatakse korras hoidma oma töökohta ja -vahendeid.
- Tööd teostatakse eeskuju või näidise järgi etappide kaupa. Harjutatakse terviku moodustamist osadest ja järjestama osatoiminguid õpitegevuses.
- Õpilane sooritab õpitud ja jõukohaseid tegevusi iseseisvalt nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes.
- Õpilast suunatakse otsima ja kasutama abi.
- Õpilastele võimaldatakse materjali- ja teostusvalikuid.
- Arendatakse tegevusega kaasnevat suhtlemist (tegevusele ärgitamine, protsessi suunamine,
- tulemuse sõnastamine). Õpilast suunatakse oma tegevust elementaarselt kommenteerima.
- Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele.
- Taotletakse, et õpilane lõpetaks alustatud töö.

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
<i>KUJUTAMISÕPETUS</i>	
<i>Inimese kehaosad, nimetamine ja kujutamine. Eelnevalt analüüsitud lihtsa loodusliku objekti (õis, puu, lind) kujutamine vaatluse järgi.</i>	<i>Maalib/joonistab lihtsa pildi vaatluse järgi. Kasutab erinevaid joonistamis- ja maalimisvahendeid.</i>
<i>VÄRVUSÕPETUS</i>	
<i>Põhivärvuste segamine / abiga, värvuse hele ja tume toon. Pildi värvimine.</i>	<i>Segab abiga põhivärvusi uute toonide tekitamiseks. Helestab ja tumestab värvusi/ abiga. Eristab värvusi. Värvib kontuuri piires.</i>

MATERJALIÕPETUS	
<p>Looduslikud – ja tehismaterjalid.</p> <p>Kompositsioonid looduslikest materjalidest.</p> <p>Taaskasutus.</p> <p>Meisterdamine olmejääkidest.</p> <p>Tarbeesemete dekoreerimine looduslike ja tehismaterjalidega.</p>	<p>Teeb juhendamisel kompositsioone looduslikest materjalidest.</p> <p>Lüübib erinevaid materjale.</p>
TARBEKUNST JA DEKORATIIVNE KOMPOSITSIOON	
<p>Ribamustri koostamine.</p> <p>Tarbeesemete ja nende kujutiste dekoreerimine (nt. käpik, sall, linik, vaas, taldrik).</p> <p>Ruumide kaunistamine juhendamisel.</p>	<p>Koostab kindla ribamustri.</p> <p>Dekoreerib tarbeesemeid või nende kujutisi juhendamisel ja/või iseseisvalt.</p>
TEHNIKATE ÕPETUS	
<p>Erinevad trüki- ja paljundustehnikad aluspaberite tegemine, nt kiletrükk; liimitehnika, temaatilised aknaunistused; hambaharjatehnika.</p>	<p>Teeb juhendamisel töid kasutades erinevaid tehnikaid.</p>
VOOLIMINE	
<p>Lihtsa mitmeosalise loodusliku objekti (seen) voolimine.</p> <p>Voolitud esemete värvimine/glasuurimine.</p> <p>Plastiliinist pilt.</p>	<p>Voolib lihtsa mitmeosalise loodusliku objekti.</p>
PABERI- JA PAPITÖÖD	
<p>Tööd pabermaterjalidest.</p> <p>Kontuuri järgimine. Kujundite lõikamine paberist.</p> <p>Tulemuse planeerimine – detailide paigutamine, kleepimine alusele.</p> <p>Kollaaž – ajakirjast piltide lõikamine ja kleepimine.</p> <p>Paberi voltimine, lihtsamad voltimistööd</p>	<p>Kasutab kääre erinevate materjalide lõikamisel, järgib ohutusreegleid.</p> <p>Teeb erinevatest pabermaterjalidest tööd.</p>

TEKSTIILITÖÖD	
<p><i>Nõelaga punkteerimine erinevatel materjalidel</i></p> <p><i>Nõelatorked papil, vildil, riidel.</i></p> <p><i>Lõngapildi (mustri) tikkimine papile orientiiride järgi.</i></p> <p><i>Riidetükkide lõikamine.</i></p> <p><i>Riidematerjalide põimimine, sõlmimine, kerimine.</i></p> <p><i>Tekstiilitükkidega pinna katmine: mosaiik – pilt, purk vms.</i></p>	<p><i>Kasutab kääre erinevate materjalide lõikamisel.</i></p> <p><i>Kasutab abiga niiti ja nõela.</i></p> <p><i>Tikib lõngapilte orientiiri järgi.</i></p>
TEHNILINE MODELLEERIMINE	
<p><i>Mudelite valmistamine karpidest, topsidest, pudelist jms.</i></p>	<p><i>Meisterdab iseseisvalt karpidest ja klotsidest.</i></p>
TEMAATILISED TÖÖD	
<p><i>Lihtsa temaatilise süžeebildi joonistamine näidise järgi.</i></p> <p><i>Temaatilised ühistööd, (nt kollaaž).</i></p> <p><i>Aastaaegade kujutamine läbi erinevate tehnikate.</i></p>	<p><i>Lihtsa temaatilise süžeebildi joonistamine näidise järgi.</i></p>
OHUTUSNÕUDED JA TÖÖPAIK	
<p><i>Elementaarsed ohutusnõuded nõela, naaskli jms käsitlemisel.</i></p> <p><i>Tööpaiga korrashoid ja selle koristamine töö lõpul.</i></p> <p><i>Õpetaja abistamine töövahendite jagamisel ja kokkukorjamisel.</i></p>	<p><i>Jälgib tööpaiga korrasolekut.</i></p> <p><i>Teab ja järgib ohutusnõudeid nõela, haamri, kruvikeeraja ja sae käsitlemisel.</i></p> <p><i>Oskab valida töövahendit ja tegutseda vastavalt selle funktsioonile.</i></p>

III arengutase

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
<i>KUJUTAMISÕPETUS</i>	
<i>Keha proportsioonide arvestamine inimese kujutamisel.</i> <i>Lihtsate esemete rühma kujutamine vaatluse järgi.</i>	<i>Maalib/joonistab (vajadusel abiga) teemakohase pildi.</i> <i>Kasutab erinevaid joonistamis- ja maalimisvahendeid.</i>
<i>VÄRVUSÕPETUS</i>	
<i>Temaatilised värvikombinatsioonid (jõulud, lihavõtted jms)</i> <i>Värvide segamine / abiga.</i> <i>Tunnete, mõtete, meeleolude väljendamine ja kuulatava muusika kujutamine värvuste kaudu.</i> <i>Looduspildid.</i> <i>Soojad ja külmad värvused</i> <i>Ühistööd.</i>	<i>Seostab värvusi aastaegadeaga.</i> <i>Teab ja eristab sooje ning külmi toone.</i>
<i>MATERJALIÕPETUS</i>	
<i>Erinevate materjalide ja olmejääkide taaskasutamine praktiliste esemete valmistamisel.</i> <i>Ruumide kaunistamine ja kujundamine tähtpäevadeks.</i>	<i>Teeb võimalikult iseseisvalt töid/kompositsioone erinevatest materjalidest.</i> <i>Osaleb ruumide kaunistamisel tähtpäevadeks.</i> <i>Valib ja kasutab sobivaid töövahendeid lähtuvalt materjalist ja tegevuse eesmärgist.</i>
<i>TARBEKUNST JA DEKORATIIVNE KOMPOSITSIOON</i>	
<i>Mustri kujutamine erinevatest detailidest.</i> <i>Tarbeesemete kaunistamine.</i> <i>Kujundustööd.</i>	<i>Teostab juhendamisel dekoratiivseid töid eri materjalidest alustele.</i> <i>Kaunistab erinevaid tarbeesemeid iseseisvalt valitud mustritega.</i> <i>Osaleb ruumide kaunistamisel tähtpäevadeks.</i>

TEHNIKATE ÕPETUS	
<p>Templite valmistamine.</p> <p>Materjalitriikk.</p> <p>Graafiline punkt ja joon.</p> <p>Ornamentika.</p>	<p>Kasutab erinevaid templeid tööde valmistamisel.</p> <p>Teeb juhendamisel töid kasutades erinevaid tehnikaid (graafiline joon, ornamentika, materjalitriikk jms).</p> <p>Väljendab oma tundeid joonistamise ja maalimise kaudu kasutades erinevaid tehnikaid.</p>
VOOLIMINE	
<p>Lihtsa tarbeeseme voolimine ja dekoreerimine.</p> <p>Inim- ja loomafiguuride voolimine.</p>	<p>Voolib lihtsa tarbeeseme.</p>
PABERI- JA PAPITÖÖD	
<p>Šablooni kasutamine.</p> <p>Tarbeesemete (karp) meisterdamine ja dekoreerimine / abiga.</p> <p>Paberdetailidest mänguasja meisterdamine / abiga.</p> <p>Paberi voltimine, lihtsad voltimistööd.</p> <p>Pabermosaik.</p>	<p>Käsitseb õpitud tööriistu.</p> <p>Meisterdab erinevatest pabermaterjalidest.</p> <p>Kasutab iseseisvalt šabloone, lõikab kontuuri järgi.</p>
TEKSTIILITÖÖD	
<p>Tekstiilikollaaž, trükkimine riidele.</p> <p>Nööbi õmblemine.</p> <p>Lihtsad õmblustööd.</p> <p>Märg – või nõelviltimine.</p> <p>Raamil ja telgedel kudumine.</p> <p>Heegeldamise põhivõtted.</p> <p>Tikkimise põhipisted.</p> <p>Paelte sõlmimine ja punumine.</p>	<p>Kasutab niiti ja nõela.</p> <p>Käsitseb õpitud tööriistu.</p> <p>Õmbleb nööpe ja teeb lihtsamaid õmblustöid.</p>
TEHNILINE MODELLEERIMINE	
<p>Maketi meisterdamine.</p>	<p>Meisterdab abiga/näidise järgi makette.</p>

TEMAATILISED TÖÖD	
<p><i>Tunnete ja meeleolude väljendamine pildi joonistamisel, maalimisel.</i></p> <p><i>Lihtsa situatiivse tegevuse kujutamine (nt seeni korjamas, suusatamas).</i></p>	<p><i>Suudab väljendada oma tundeid ja emotsioone õpitud tehnikate abil.</i></p>
OHUTUSNÕUDED JA TÖÖPAIK	
<p><i>Ohutusnõuded elektritööriistade kasutamisel, (liimipüstol, triikraud jms).</i></p>	<p><i>Käsitseb õpitud tööriistu.</i></p> <p><i>Korrastab iseseisvalt tööpaiga.</i></p> <p><i>Teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid mehhaaniliste ja elektriliste tööriistade kasutamisel.</i></p>

Tööõpe

Tööõppe **õppe- ja kasvatuse eesmärgiks** toimetulekuõppes on luua õpilasele tingimused:

- esmaste tööharjumuste kujunemiseks;
- võimalikult adekvaatse isikliku ja sotsiaalse identiteedi loomiseks;
- võimalikult ulatuslikuks integreerumiseks ühiskonda.

ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

II arengutase

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
<i>RUUMIDE KORRASHOID JA KORISTAMINE</i>	
<i>Koristusvahendid, nende kasutamine. Hügieeni- ja ohutusnõuded koristamisel. Kaitsevahendid. Korrapidamine, mis ja milleks see vajalik on? Tingmärgid puhastusvahenditel.</i>	<i>Tunneb õpitud koristusvahendeid ja teab nende funktsiooni. Teab ja suunamisel täidab õpitud koristamistöde juures hügieeni- ja ohutusnõudeid. Täidab korrapidamisülesandeid ja lihtsamaid tööülesandeid meelde tuletamisel. Tunneb peamisi hoiatavaid tingimärke majapidamises kasutatavatel puhastusvahenditel. Kasutab vajadusel koristustöödel kaitsevahendeid. Abistab teisi jõukohaste korrapidamisülesannete täitmisel. Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest või tööst. Viib alustatud töö enamasti lõpuni. Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha.</i>
<i>INIMENE JA TÖÖ</i>	
<i>Elukutsed ja ametid. Kirjeldab, millega mis ametis tegeletakse.</i>	<i>Teab ja oskab nimetada tuttavate elukutsete esindajaid. Teab ema ja isa ametit.</i>

ASJAD JA NENDE KORRASHOID	
<p>Õpib eristama, mis on minu oma ja mis on võõras asi.</p> <p>Hoiab töökoha korras.</p> <p>Peale töö lõppu koristab töökoha.</p>	<p>Omab ettekujutust, mis tähendab minu-meie oma.</p> <p>Hoiab igapäevaselt korras oma koolitarbed.</p> <p>Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha.</p>
TOITLUSTAMINE	
<p>Lauanõude tundmine.</p> <p>Lauakatmine.</p>	<p>Leiab suunamisel vajalikud lauanõud ja vahendid hommiku-, lõuna- ja õhtusöögi ning piduliku laua katmiseks.</p> <p>Abistab laua katmisel.</p> <p>Täidab lihtsamaid toitude valmistamisega seotud tööülesandeid meelde tuletamisel.</p> <p>Abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel.</p> <p>Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest või tööst.</p> <p>Viib alustatud töö enamasti lõpuni.</p>
KÖÖGITÖÖD	
<p>Hügieeni- ja ohutusnõuded köögis.</p> <p>Tööde nimetused, mida köögis teha.</p> <p>Kodutehnika - millised ja milleks on?</p>	<p>Teab ja suunamisel täidab õpitud köögitööde juures hügieeni- ja ohutusnõudeid.</p> <p>Teeb lihtsaid köögitöid.</p> <p>Tunneb igapäevast kodutehnikat ja oskab seda juhendamisel kasutada.</p> <p>Abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel.</p> <p>Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest või tööst.</p> <p>Viib alustatud töö enamasti lõpuni.</p>

TOIDU VALMISTAMINE	
<p>Söögikorrad .</p> <p>Retseptid.</p> <p>Kuidas toitu valmistada.</p> <p>Näidised pudru valmistamiseks.</p>	<p>Valmistab lihtsa hommikusöögi. Tükeldab puu- ja aedvilja.</p> <p>Valmistab suunamisel valmistaignast küpsetisi.</p> <p>Tunneb igapäevast kodutehnikat ja oskab seda juhendamisel kasutada.</p> <p>Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest või tööst.</p> <p>Viib alustatud töö enamasti lõpuni.</p> <p>Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha.</p>
SISSEOSTUDE TEGEMINE	
<p>Retsepti alusel ostu nimekirja tegemine.</p> <p>Kasutab ostunimekirja ostude tegemisel.</p> <p>Kingitus - selle pakkimine.</p>	<p>Koostab abiga ostunimekirja ning kasutab seda sisseostude sooritamisel.</p> <p>Valib suunamisel sõbrale kingituse ja pakib selle.</p>
RÕIVASTUS JA SELLE HOOLDUS	
<p>Riided, mida, millal ja milleks kanda?</p> <p>Riiete korrashoid.</p> <p>Jalatsite korrashoid.</p> <p>Pesu pesemine käsitsi, pesumasinaga.</p>	<p>Valib riietumiseks ilmale ja sündmusele vastava riietuse ja jalatsid.</p> <p>Jälgib oma riiete ja jalanõude puhtust. Peseb käsitsi väikeseid riideesemeid. Peseb kummijalanõusid.</p> <p>Kuivatab pesu jajalanõusid.</p>
TÖÖD ÕUES JA AIAS	
<p>Tööriided.</p> <p>Aiatööd.</p>	<p>Valib riietumiseks ilmale vastava riietuse ja jalatsid.</p> <p>Osaleb jõukohastes aiatöodes.</p> <p>Abistab teisi jõukohaste aiatööde tegemisel.</p> <p>Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest või tööst.</p> <p>Viib alustatud töö enamasti lõpuni.</p>

PUUTÖÖ

Puitmaterjalid, nende kasutamine.

Puu ja puidu erinevad arenguetapid.

Sisekorraeeskirjad ja korrapidaja ülesanded.

Töötamine puidutöölaua taga.

Puidust esemete valmistamine.

Ettevalmistamine puidutööks. Joonlaua kasutamine.

Tooriku ettevalmistamine töötlemiseks.

Saagimine.

Jõhvsaga saagimine.

Töö viimistlemine.

Puidudetailide ühendamine.

Tarbeesemete valmistamine.

Teab looduses sagedamini esinevaid puitmaterjale.

Teab töötlusastmel oleva materjaliga seotud termineid (kasvav mets, puutiivi, pulk, saematerjal, toorik, detail, valmis ese.).

Teab töökoja sisekorda ja korrapidaja ülesandeid.

Tunneb puidutöölaua ehitust ja selle kasutusvõimalusi.

Tunneb puidutöös praktiliselt kasutatud töövahendeid.

Oskab kasutada joonlauda esemete mõõtmisel.

Oskab märkida toorikule punkte, sirgjooni, ristjooni.

Oskab järgata puiduliistust etteantud pikkusega detaile iseseisvalt või abiga.

Oskab saagida käsisaega ja jõhvsaga.

Oskab viimistleda pinda hõövli, viili ja liivapaberiga.

Oskab ühendada puidudetaile liim- ja naelliite abil.

Oskab iseseisvalt või abiga valmistada lihtsamaid tarbeesemeid.

III arengutase

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
RUUMIDE KORRASHOID JA KORISTAMINE	
<i>Majapidamistööd - mis ja milleks?</i> <i>Hügieeni- ja ohutusnõuded erinevate tööde juures.</i> <i>Kodutehnika - mis, millal ja milleks?</i>	<i>Teeb juhendamisel majapidamistööd.</i> <i>Teab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid.</i> <i>Tunneb kodutehnikat ja oskab endale olulisi seadmeid kasutada.</i> <i>Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks.</i> <i>Osaleb võimetekohaselt ühistöös.</i> <i>Viib alustatud töö lõpuni.</i> <i>Planeerib abiga nädalaks kodutööd.</i>
INIMENE JA TÖÖ	
<i>Ametid ja erialad - mis need on?</i> <i>Õppetöökogjad - mis ja kellele?</i>	<i>Tunneb erinevaid jõukohaseid ameteid.</i> <i>Omab esmast töökogemust õppetöökogjas.</i> <i>Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks.</i> <i>Märkab suunamisel abivajajat ja pakub abi.</i> <i>Osaleb võimetekohaselt ühistöös.</i>
ASJAD JA NENDE KORRASHOID	
<i>Meie ja võõras – eristada.</i> <i>Panipaik - mis ja milleks?</i> <i>Koristustööd – suurpuhastused.</i> <i>Vajalike asjade nimekirja koostamine, mida läheb vaja reisel.</i> <i>Pakkimine.</i>	<i>Osaleb võimetekohaselt ühistöös.</i> <i>Omab ettekujutust, mis tähendab meie oma-võõras.</i> <i>Hoiab korras panipaigad klassiruumis ning osaleb panipaikade koristamisel ja suurpuhastusel.</i> <i>Koostab abiga nimekirja väljasõiduks vajalikest asjadest, pakib asjad.</i>
TOITLUSTAMINE	
<i>Toidunõud - mis ja milleks?</i> <i>Koristustööd.</i> <i>Piknikukorv - mis ja milleks?</i>	<i>Katab laua erinevateks söögikordadeks ja sündmusteks ning koristab selle pärast söömist. Komplekteerib piknikukorvi.</i> <i>Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks.</i> <i>Osaleb võimetekohaselt ühistöös.</i> <i>Viib alustatud töö lõpuni.</i>

KÖÖGITÖÖD	
<p><i>Hügieeni- ja ohutusnõuded köögis.</i></p> <p><i>Köögitööd.</i></p> <p><i>Kodutehnika - mis, miks ja milleks kasutada?</i></p> <p><i>Kasutusjuhendid.</i></p>	<p><i>Teab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid.</i></p> <p><i>Teeb köögitöid.</i></p> <p><i>Tunneb kodutehnikat ja oskab endale olulisi seadmeid kasutada.</i></p> <p><i>Loeb lihtsaid skeeme majapidamismasinatelt, oskab nende järgi tegutseda.</i></p> <p><i>Küsib vajadusel abi ülesande täitmiseks.</i></p> <p><i>Osaleb võimetekohaselt ühistöös.</i></p> <p><i>Viib alustatud töö lõpuni.</i></p>
TOIDU VALMISTAMINE	
<p><i>Retseptide lugemine.</i></p> <p><i>Poolfabrikaat - mis see on?</i></p> <p><i>Konservid.</i></p> <p><i>Serveerimine.</i></p> <p><i>Kaunistamine - milleks ja kuidas?</i></p>	<p><i>Valmistab lihtsat toitu skeemi või retsepti järgi.</i></p> <p><i>Valmistab poolfabrikaatidest ja konservidest lihtsat toitu.</i></p> <p><i>Kaunistab ja serveerib toidu.</i></p> <p><i>Osaleb ülesannete jaotamisel söögivalmistamise juures.</i></p> <p><i>Küsib vajadusel abi ülesande täitmiseks. Osaleb võimetekohaselt ühistöös.</i></p> <p><i>Viib alustatud töö lõpuni.</i></p>
SISSEOSTUDE TEGEMINE	
<p><i>Menüü koostamine.</i></p> <p><i>Ostunimekirja koostamine.</i></p> <p><i>Ostunimekirja alusel sisseostude tegemine.</i></p> <p><i>Rahade arvestamine sisseostude tegemiseks.</i></p>	<p><i>Koostab suunamisel järgmise päeva menüü ja planeerib sisseostud.</i></p> <p><i>Koostab ja kasutab ostunimekirja.</i></p> <p><i>Valib kaupluses sobivad riideesemed.</i></p> <p><i>Määratleb abiga ostudeks vajamineva rahasumma.</i></p>

RÕIVASTUS JA SELLE HOOLDUS	
<p><i>Riietumine - millal ja kuidas riietuda.</i></p> <p><i>Tingmärgid riietel.</i></p> <p><i>Kasutusjuhendid majapidamismasinatel</i></p> <p><i>Pesu pesemine - käsitsi, pesumasinaga.</i></p> <p><i>Triikimine.</i></p> <p><i>Nööbi õmblemine.</i></p> <p><i>Õmblemine.</i></p> <p><i>Jalanõude puhastamine.</i></p>	<p><i>Valib riietumiseks tegevusele ja olukorrale vasta riietuse ja jalatsid.</i></p> <p><i>Loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid rõivastelt ning majapidamismasinatelt ja oskab nende järgi tegutseda.</i></p> <p><i>Peseb pesu automaatpesumasinaga.</i></p> <p><i>Triigib pesu ja paigutab selle panipaika.</i></p> <p><i>Õmbleb nööpi ja parandab õmbluse.</i></p> <p><i>Hooldab jalanõusid.</i></p>
TÖÖD ÕUES JA AIAS	
<p><i>Riietus aiatöödel.</i></p> <p><i>Aiatööd.</i></p> <p><i>Ohutusnõuded aiatöödel.</i></p>	<p><i>Valib riietumiseks tegevusele ja olukorrale vastava riietuse ja jalatsid.</i></p> <p><i>Teeb juhendamisel lihtsamaid töid õues ja aias.</i></p> <p><i>Teab ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid.</i></p> <p><i>Küsib vajadusel abi ülesande täitmiseks. Osaleb võimetekohaselt ühistöös.</i></p> <p><i>Viib alustatud töö lõpuni.</i></p>

PUUTÖÖ

Temperatuuri mõõtmine.

Erinevate ametitega tutvumine.

Ohutusnõuete tutvustamine.

Ehitusmaterjalide tutvustamine

Erinevate puidu omaduste tutvustamine.

Värvimine.

Hööveldamine.

Puurimine.

Viimistlemine.

Puitdetailide ühendamine.

Esemete toonimine ja värvimine.

Teab temperatuuri olemust ja temperatuuri mõõtmise viise.

Teab ehituses enam levinud ameteid.

Teab ohutusnõudeid elektritrelliga ja puurpingiga puurimisel, viilimisel, liimimisel, peitsimisel, emailvärvidega värvimisel.

Tunneb põhilisi ehitusmaterjale. Tunneb okas- ja lehtpuitu.

Tunneb toonvärve ja akrüülemailvärve. Oskab hööveldada antud mõõtmetega nelikantliistu.

Oskab puurida avasid puurpingil ja akutrellil (vajadusel abiga).

Oskab viimistleda ümarpindu viili ja liivapaberiga.

Oskab ühendada puitdetalle liim-, nael- ja kruviliitega.

Oskab viimistleda valmistatud esemeid: toonida ja värvida.

Kehaline kasvatus

Kehalise kasvatus eesmärgiks on luua õpilase jaoks tingimused:

- füüsilise arengu toetamiseks lähtuvalt tema individuaalsest eripärasest;
- liikumisharjumuste ja positiivse hoiaku kujunemiseks tervisesporti kui ühte võimalusse tervisliku ning täisväärtusliku elu elamiseks.

ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

I arengutase

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
KEHA- JA RUUMITUNNETUSE HARJUTUSED	
<i>Käte kõverdamine ja sirutamine, rusikasse surumine ja avamine. Käte plaksutamine.</i> <i>Roomamine. Põlvedel ja neljakäpukil käimine.</i> <i>Ronimine üle takistuse.</i> <i>Liikumine ravis ja ringis</i>	<i>Kuulab juhendit, jälgib ja sooritab imiteerimise järgi lihtsamaid keha- ja ruumitunnetuse harjutusi.</i> <i>Kõverdab ja sirutab käsi, pigistab neid rusikasse ja plaksutab.</i> <i>Liigub roomates, põlvedel ja neljakäpukil.</i> <i>Ronib üle takistuste. Liigub ravis ja ringis.</i>
RÜHI- JA TASAKAALUHARJUTUSED	
<i>Matkimise teel lihtsamate kõnni- ja jooksharjutuste tegemine.</i> <i>Liigutuste rütmi ja tempo muutmine.</i> <i>Ronimine varbseinal.</i> <i>Palli veeretamine ja viskamine.</i>	<i>Kuulab juhendit, jälgib ja sooritab imiteerimise järgi lihtsamaid rühi- ja tasakaaluharjutusi.</i> <i>Sooritab matkimise teel lihtsamaid kõnni- ja jooksharjutusi.</i> <i>Suudab muuta liigutuste rütmi ja tempot.</i> <i>Ronib varbseinal.</i> <i>Veeretab ja viskab palli.</i>
VASTUPIDAVUSHARJUTUSED	
<i>Jooksmine ja kõndimine endale sobivas tempos, jõukohase distantsi läbimine.</i>	<i>Suudab joosta võimete kohases tempos jõukohast distantsi ja järjest käia jõukohast distantsi.</i>

SOTSIAALSET JA EMOTSIONAALSET ARENGUT TOETAVAD HARJUTUSED	
<p><i>Kullimängud, tähelepanu- ja matkimismängud.</i></p> <p><i>Iseseisev riietumine, abiga sobivate spordirõivaste valik. Hügieeninõuete kasutamine.</i></p>	<p><i>Kuulab juhendit, jälgib ja sooritab imiteerimise järgi lihtsamaid sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi.</i></p> <p><i>Osaleb lihtsates mängudes.</i></p> <p><i>Riietub iseseisvalt spordiriietesse ja täidab suunamisel hügieeninõudeid.</i></p>
TALISPORT	
<p><i>Laskumine kelguga nõlvakust. Kaaslase vedamine kelgul.</i></p>	<p><i>Laskub kelgul nõlvakust ja veab kelgul kaaslasi.</i></p>

II arengutase

Õpisisu	Õpitulemused
KEHA- JA RUUMITUNNETUSE HARJUTUSED	
<p><i>Enda veeretamine.</i></p> <p><i>Venitus- ja lõdvestusharjutused.</i></p> <p><i>Ruumitaju arendavad harjutused: stardi- ja finišijoonega, väljaku piiridega arvestamine.</i></p>	<p><i>Sooritab tuttavaid keha- ja ruumitunnetusharjutusi.</i></p> <p><i>Sooritab liigutuste ahelat kaasneva instruksiooni järgi.</i></p> <p><i>Arvestab stardi- ja finišijoonega ning väljakupiiridega.</i></p>
RÜHI- JA TASAKAALUHARJUTUSED	
<p><i>Kõnd võimlemispingil.</i></p> <p><i>Põlve- ja sääretõste kõnd, tagurpidi kõnd. Kombineeritud harjutused kõnni- ja jooksu sammudega. Jooks rahulikus tempos.</i></p> <p><i>Sügavushüpe. Kombineeritud hüpped: hüpped ühel jalal, rõngast rõngasse, hoota kaugushüpe, hüpped batuudil. Rippumise harjutused varbseinal.</i></p> <p><i>Harjutused palliga: pallivisked ühe käega, põrgatamine kahe käega, palli löömine ja vedamine jalaga, palli ja teiste viskevahendite märkiviskamine, palli püüdmine.</i></p> <p><i>Harjutused erinevate vahenditega: võimlemiskepid, pallid, hüppits.</i></p>	<p><i>Sooritab tuttavaid rühi- ja tasakaaluharjutusi.</i></p> <p><i>Sooritab liigutuste ahelat kaasneva instruksiooni järgi.</i></p> <p><i>Sooritab lihtsamaid harjutusi erinevate vahenditega ja erinevatel võimlemisriistadel, sirutab ja lõdvestub.</i></p> <p><i>Viskab ja põrgatab palli ning hüppab hoota kaugust.</i></p>

VASTUPIDAVUSHARJUTUSED	
<p><i>Kõnd treppidest üles ja alla.</i></p> <p><i>Kõnd erinevatel maastikel. Matkad looduses.</i></p> <p><i>Erineva pikkusega jooksuharjutused.</i></p> <p><i>Teatejooks. Jooks kallakust üles.</i></p> <p><i>Võimlemisvahendite tõstmine ja kandmine.</i></p> <p><i>Jalgrattasõit.</i></p> <p><i>Ujumine: harjutused vees, (abivahendiga) ujumine.</i></p>	<p><i>Suudab kõndida erinevatel maastikel, treppidest üles-alla ja osaleb teatejooksus.</i></p> <p><i>Sõidab rattaga ja ujub abivahenditega.</i></p>
SOTSIAALSET JA EMOTSIONAALSET ARENGUT TOETAVALD HARJUTUSED	
<p><i>Liikumismängud, tagaajamismängud.</i></p> <p><i>Viske – ja veeretamismängud.</i></p> <p><i>Orienteerumismängud kooli hoovis.</i></p> <p><i>Spordivõistlused. Spordirõivastuse valik, riietumine. Hügieeninõuete täitmine.</i></p>	<p><i>Osaleb erinevates võistlusmängudes.</i></p> <p><i>Riietub iseseisvalt vastavalt ilmale ja tunni toimumise kohale (sise- või välitingimused).</i></p>
TALISPORT	
<p><i>Kelgutamine: kelgu lükkamine, kelgu märke vedamine, kelgu pidurdamine.</i></p> <p><i>Kelgu juhtimine üksi- ja kaaslasega.</i></p> <p><i>Suusatamine: suuskadel liikumine keppideta/keppidega lauskmaal.</i></p> <p><i>Suuskadel laskumine.</i></p> <p><i>Talvise spordiga tegelemine.</i></p>	<p><i>Veab kelgu märke ja pidurdab kelku.</i></p> <p><i>Juhib kelku üksi ja koos kaaslasega.</i></p> <p><i>Liigub suuskadega lauskmaal.</i></p> <p><i>Tegeleb võimetekohaselt talvespordiga.</i></p>

III arengutase

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
KEHA- JA RUUMITUNNETUSE HARJUTUSED	
<i>Enda veeretamine. Venitus- ja lõdvestusharjutused. Ruumitaju arendavad harjutused: stardi- ja finišijoonega, väljaku piiridega arvestamine. Kaugushüppeks paku arvestamine. Palliviske alustamiseks lubatud joone arvestamine.</i>	<i>Sooritab keha- ja ruumitunnetusharjutusi iseseisvalt, paaris või rühmas. Sooritab liigutuste ahelat mälu kujutlustele toetudes. Arvestab stardi- ja finišijoonega ning väljakupiiridega. Oskab võtta hoogu kaugushüppes ja palliviskes.</i>
RÜHI- JA TASAKAALUHARJUTUSED	
<i>Põlve- ja sääretõste, kõnd, tagurpidi kõnd. Kombineeritud harjutused kõnni- ja jooksu sammudega. Jooks rahulikus tempos. Sügavushüpe. Kombineeritud hüpped: hüpped ühel jalal, rõngast rõngasse, hoota kaugushüpe, hüpped batuudil. Rippumise harjutused varbseinal. Pallivise, kaugushüpe hoo pealt.</i>	<i>Sooritab liigutuste ahelat mälu kujutlustele toetudes. Suudab kõndida või joosta erineval maastikul ja erineval aastaajal. Sooritab lihtsamaid kombineeritud rühi- ja tasakaaluharjutusi erinevate vahenditega, sirutab ja lõdvestub. Viskab palli ja hüppab hooga kaugust.</i>
VASTUPIDAVUSHARJUTUSED	
<i>Põlve- ja sääretõste, kõnd, tagurpidi kõnd. Kombineeritud harjutused kõnni- ja jooksu sammudega. Jooks rahulikus tempos. Jalgrattasõit. Ujumine.</i>	<i>Suudab kõndida ja joosta erineval maastikul ja erineval aastaajal. Osaleb erineva pikkusega jooksudistantsidel. Sõidab rattaga ja ujub.</i>
SOTSIAALSET JA EMOTSIONAALSET ARENGUT TOETAVAD HARJUTUSED	
<i>Sportmängud ja nende reeglite järgimine. Tervislike eluviiside järgimine.</i>	<i>Mängib lihtsustatud reeglite järgi õpitud sportmänge ja suudab kinni pidada õpitud mängureeglitest. Teab ja järgib tervisliku eluviisi põhimõtteid.</i>

TALISPORT

Kelgutab, laseb mäest alla.

Suusatab murdmaad.

Laseb suuskadel laugest nõlvast alla jälgides õiget kehaasendit.

Uisutab vajadusel toe abil õppides tasakaalu tunnetama.

Juhib kelku üksi ja koos kaaslasega.

Laskub suuskadel laugest nõlvast.

Hoiab uiskudel tasakaalu.

Osaleb talispordivõistlustel.

VALIKAINED KANGAKUDUMINE JA KÄSITÖÖ

Kangakudumise ja käsitöö õppe- ja kasvatuse eesmärgiks toimetulekuõppes on õpetada saori telgedel kudumist ning saadud tekstiilist erinevaid töövõtteid ja tehnikaid kombineerides esteetiliselt ilusate ja praktiliste esemete valmistamist. Arendatakse käsitööoskusi ja peenmotoorikat, läbi käelise tegevuse arendatakse kontsentratsioonivõimet ja silma-käe koostööd. Saori kudumine pakub lapsele eduelamust, kuna lihtsate võtetega on võimalik väljendada oma loovust.

Kangakudumise ja käsitöö tundides omandatakse baasoskused erinevate tehnikate ja materjalide käsitlemisel (lõng, nõör, vill, kangad). Erinevaid tehnikaid õpetatakse vastavalt kooli võimalustele ja õpilaste võimetest ja huvidest lähtuvalt. Õpilastele pakutakse võimalusi osaleda näitustel ja laatadel.

ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

II-III arengutase

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
<p><i>Oskab, vajadusel abiga, kasutada saori kangastelgi. Teab ja kasutab saori kudumisel erinevaid töövõtteid. Oskab vastavalt võimetele veel lisaks: tikkida, heegeldada jm.</i></p> <p><i>Teab erinevaid kodutekstiile: padi, linik, tekk, vaip. Oskab, vajadusel abiga, nimetada milleks ja kus kasutatakse kodutekstiile.</i></p> <p><i>Valmistab oma võimete piires ning õpetaja juhendamisel erinevaid esemeid: padi, linik, mänguasjad, kotikesed jne.</i></p> <p><i>Teab, mida tal tunnis tehtava töö jaoks vaja on, teab materjalide asukohta.</i></p> <p><i>Kasutab võimalikult iseseisvalt eelnevalt õpetatud töövõtteid.</i></p> <p><i>On motiveeritud alustatud töö lõpuni tegema.</i></p>	<p><i>Teab töövahendeid ja nende otstarvet, oskab õigeid töövõtteid.</i></p> <p><i>Teab kodutekstiili otstarvet.</i></p> <p><i>Leiab vajalikud töövahendid ja materjalid, kasutab neid sihipäraselt.</i></p> <p><i>Kasutab õigeid töövõtteid.</i></p> <p><i>Valmistab erinevatest materjalidest väikeesemeid (õpetaja juhendamisel).</i></p> <p><i>Teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid töövahendite kasutamisel.</i></p> <p><i>Viimistleb valmistööd.</i></p> <p><i>Viib alustatud töö enamasti lõpuni.</i></p> <p><i>Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha.</i></p>

VALIKAINNE KERAAMIKA

Keraamika õppe- ja kasvatuse eesmärgiks toimetulekuõppes on õpetada keraamiliste esemete vormimise ja dekoreerimise võtteid, arendada käsitööoskusi ja käelist osavust ning vormitunnetust. Keraamikatundides harjutatakse praktiliseks tööks vajalike liigutuste sooritamist, tekitatakse huvi tegevuse vastu ja soovi ise midagi esteetiliselt kujundatult valmis teha. Praktilise tegevuse kaudu mõjub voolimine teraapiliselt tasakaalustava kunstialana.

Keraamikatunddes omandatakse baasoskused nagu rullimine, voolimine, kleepimine, kavandamine, viimistlemine, dekoreerimine, glasuurimine. Vastavalt õpilase võimetele antakse erineva raskusega ülesandeid.

ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

II-III arengutase

<i>Õpisisu</i>	<i>Õpitulemused</i>
<p><i>Voolib savist lihtsaid tarbeesemeid või looduslike objekte, kasutades pinsetthaaret (pöidla ja nimetissõrmega pigistamine) ja ussitehnikat, vajadusel abiga.</i></p> <p><i>Kasutab töö kaunistamiseks erinevaid vahendeid, et luua lihtsaid mustreid (templid, pliiaatsiots, kahvlimuster jne), nii näidise järgi kui ka omaloominguna.</i></p> <p><i>Teab, et savijäägid tuleb kokku mätsida palliks. Õpilane kasutab glasuuri säästlikult, ei pane pintslit ühest glasuurinõust teise ilma loputamata.</i></p> <p><i>Kasutab suunamisel ettevaatlikult teravaid töövahendeid.</i></p> <p><i>Kirjutab, vajadusel abiga, enda tehtud eseme alla oma nime kas kraapides või tähetemplitega.</i></p> <p><i>Kasutab kaunistamiseks erinevaid esemeid ja materjale: nõörid, pitsid, puulehed, lilled jne.</i></p> <p><i>Kasutab õpitud tehnikaid, et valmistada erinevaid ehteid ja kaunistusi, vajadusel abiga.</i></p> <p><i>Koristab enda järelt savijäägid ning puhastab kasutatud tööriistad, asetab need ettenähtud kohta.</i></p>	<p><i>Voolib lihtsa mitmeosalise loodusliku objekti (lind, lill vm) või praktilise tarbeeseme, pisieseme.</i></p> <p><i>Kasutab joonlauda ja nuga savi lõikamisel.</i></p> <p><i>Kasutab töös lihtsaid mustreid.</i></p> <p><i>Teeb juhendamisel ühtlase pinnakatmise.</i></p> <p><i>Kasutab eri värvi savisid.</i></p> <p><i>Kasutab savi ja glasuuri säästlikult, kogub kokku jäägid.</i></p> <p><i>Kasutab õpitud tehnikaid erinevate vormide tegemisel.</i></p> <p><i>Teeb juhendamisel trükimustreid saviplaadil.</i></p> <p><i>Markeerib eseme oma nimega.</i></p> <p><i>Jälgib tööpaiga korrasolekut.</i></p> <p><i>Teab ja järgib ohutusnõudeid teravate töövahendite käsitlemisel.</i></p> <p><i>Oskab rühmakollektiivis töötada.</i></p> <p><i>Teostab juhendamisel dekoratiivseid töid erinevate materjalidega</i></p> <p><i>Teeb pisiplastikas pühadekaunistusi ja ehteid.</i></p>